Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-hээ гарана | № 73 (16596) | 1984 оной мартын 29, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

АГРАРНА ЭКОНОМИКО ЭРШЭМТЭЙГЭЭР ХҮГЖӨӨХЭ

Агропромышленна комплексын асуудалнуудаар Бүхэсоюзна экономическа зүблөөн мартын 27-до хүдэлмэрээ Москвада үргэлжэлүүлбэ.

Нүхэд М. С. Горбачевые, В. И. Долгихые, М. В. Зимянинние, И. В. Капитоновые, Е. К. Лигачевые, Н. И. Рыжковые сугларгшад удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар угтаа.

Хүдөө ажахын ба агропромышленна комплексын бусад hалбаринуудай экономическа ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар партийна, совет болон ажахын органуудай гол зорилгонуудые зүблөөндэ хабаадагшад али бүхы талаhаань зүбшэн хэлсэhэн байна. Зүблөөн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкын хэлэhэн үгэ доторхи, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачевой хэhэн элидхэл соохи заабари зүбшэлнүүд, тобшололнууд шухала удха шанартай байна гэжэ тэдэнэр тэмдэглэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, тэрээн дээрэ баталагдан абтаhан Эдеэ хоолой программа партиин аграрна политикада тон шэнэ шата болоhон, ороной агропромышленна хүсые бэхижүүлгэдэ ехэ үүргэ нүлөө үзүүлжэ, газар таряалан ба мал ажал дээрэ горитой ехэ амжалта түйлаха арга олгоhон байна гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Аграрна секторые хүтэлбэрилгын, тэрэнэй ажахы эрхилэлгые нарижуулан hайжаруулгын шэнэ онол аргануудай үйлэдбэридэ hайнаар нүлөөлжэ байhан тухай тодорхой баримтануудые дурдаhан байна. Ажахынуудай экономическа үрэ дүнгүүд hайжаруулагдаа, хүдөө нютагуудай социальна байдалые үндэhөөрнь хубилгаха хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдаа.

Эдеэ хоолой программа болон табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлгын ябасые шэнжэлхэдээ, үгэ хэлэгшэд шиидхэгдээгүй зорилгонуудта, дутуу дундануудые усадхаха харгы замуудта анхаралаа хандуулhан байна.

Хүдөө ажахы болон агропромышленна комплексын бусад hалбаринуудые хүтэлбэрилгые шэнэдхэн хубилгалгада, партнернуудай хоорондохи харилсаае hайжаруулгада, албан зургаануудай зүгhөө тохёолдуулагдажа байдаг бэрхэшээл түбэгүүдые гаталан дабалгада хабаатай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Хүсэлэл оролдолгонуудаа нэгэдүүлхэ, гол асуудалнуудые шиидхэлгэдэ анхаралаа элсүүлхэ гээшэ РАПО-гой түбхын түрүүшын зорилго болоно гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Түсэблэлгые нарижуулан hайжаруулгын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын, ажахын тоосоое бэхижүүлгын харгы замууд тухай зүблөөн дээрэ hанамжануудаа үргэнөөр халан абалсаhан байна. Ажалай эсэсэй үрэ дүнгүүдтэ үндэhэлдэг нарядгүйгөөр хүдэлхэ гурим тушаа коллективүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл согсологдоhон байха юм.

Партийна, совет ба ажахын органуудай урда табигдаhан гол зорилгонуудые али бүхы талаhаань хаража үзэбэ. Эдэ зургаануудай уялга зорилгонуудые бүри тодо нарийнаар хизаарлаха тушаа партиин ЦК-гай захяа заабарие халуунаар hайшаажа байhанаа үгэ хэлэгшэд мэдүүлбэ. Элидхэл дотор онсо анхаралай хандуулагдаhан хүтэлбэрилгын гол ёhонуудые бүримүhэн дэмжэhэн байна.

Агропромышленна комплексые саашадань hалбаруулгын үндэhэн шухала шэглэлнүүд болохо тэрэнэй hалбаринуудые эршэмтэйгээр хүгжөөхэ, бии болгогдоhон хүсэнэй ба hомологдоhон нөөсэнүүдэй экономическа ашаг үрые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, нүхэр К. У. Черненкэдэ эльгээгдэхэ бэшэгые зүблөөндэ хабаадагшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр абаба.

Хүдөө нютагуудта байгуулагдаhан үйлэдбэриин ба эрдэм, техникын хүсые үрэ түгэсөөр, шадамараар хэрэглэхэ гээшэ манай гол зорилго болоно гэжэ бэшэг дотор заагдана. Ажахын тоосоое, ажалай эмхидхэлэй ба түлбэриин түрүү онол аргануудые, илангаяа хамтын подрядые хаа хаанагүй нэбтэрүүлхын тула, алмалта арьбалалтые үргэдхэхын, ажалай бүтээсэ хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхын, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын тула шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэхэбди.

Хүтэлбэрилгын экономическа арга онолнуудые эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлхэбди, түсэблэлгэ болон материальна урмашуулгые hайжаруулхабди, кадрнуудай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ, түбхинүүлэн hууринжуулха тухай, тэдэнэй ажаллаха арга боломжые, hуудал байдалые hайжаруулха тухай саг үргэлжын анхарал оролдолго хандуулхабди.

Бүхы совет арадтаяа хамта агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэд партиин XXVI съездын, ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсэеэ, дүй дүршэлөө элсүүлжэ, Эхэ оронойнгоо экономическа ба оборонно хүсые саашадань бэхижүүлгэдэ, эб найрамдалай ба социальна дэбжэлтын хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ ехэ хубитаяа оруулха байна гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедые найдуулба.

(ТАСС).

АЯН ЗАМДА ГАРЫТ, hАЙН ДУРАТАН!

Соведүүдэй ороной эдир наhатан коммунис байгуулалтын түрүү зэргэдэ хүдэлдэг заншалтай юм. Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна комсомолой габшагай отрядай гэшүүд — 10 мянган хүбүүд, басагад энэ ёhо заншалые үргэлжэлүүлхэ, арьбадхаха хүсэлэнтэй байhан тухайдаа тангариглаба. Табан жэлэй барилгануудта хүдэлхөөр тэдэнэр мартын 27-до мордоhон байгаа. Энэ ушарта зорюулагдаhан баяртай митинг Москвада болобо.

Комсомолдо В. И. Ленинэй нэрын олгогдоhоор 60 жэлэй ойн жэлдэ отряд бүридүүлэгдэhэн байна гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. М. Мишин болон бусад үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Хүбүүд, басагадай ошохоёо байhан адресуудаар оронойнгоо экономическа географиие шудалжа болоно. Эдэмнай Баруун Сибириин нефть болон газай нөөсэнүүдэй хэбтэшэнүүд, Канско-Ачинска түлишын элшэ хүсэнэй комплексын барилганууд, России Хара бэшэ хүрьhэтэ нютаг, бусад шухала экономическа районууд ба объектнүүд болоно.

Түрүүшын үдэрhөө хойшо хам ажаллажа орохын тула hайн дуратанай олонхид барилгын мэргэжэлнүүдые шудалhан байгаа.

РКСМ-эй VI съездын делегат Г. Р. Ударов 60 жэлэй урда тээ комсомолдо революциин вождиин нэрэ зэргэ олгохын түлөө дуугаа үгэгшэдэй үмэнэhөө хүбүүд, басагадые амаршалаад, ветерануудай захяа заабарие отрядай гэшүүдтэ дамжуулhан байгаа. Хододоо түрүү зэргэдэ дабшаха, уялгануудаа дүүргэлтэдэ жэшээ харуулха, үүсхэл эдэбхи гаргаха тухай энэ уряа доторнь хэлэгдэнэ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай байгуулhан Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ бүхэсоюзна отрядай Улаан тугые суглаагшадай нэрьемэ альга ташалга доро отрядай командир, «Тюменьстройпуть» нэгэдэлэй машинист А. А. Пеньковто барюулагдаhан байна. Хүндэтэ даабаряа бэелүүлжэ эхилхээр хүбүүд, басагадай бэлэн байhан тухайда тэрэ элидхээ.

(ТАСС).

УЛАСХООРОНДЫН ВЫСТАВКЭ

«Металл болбосоруулга-84» гэжэ уласхоорондын выставкэ мартын 27-до эндэ нээгдэбэ. Дэлхэй дээрэ металл болбосоруулгын промышленностиин хүгжэлтые эндэ хаража болоно.

Энэ жэлдэ манай орон дотор үнгэргэгдэжэ байhан интернациональна ехэ харалгын иимэ тематикада зорюулагдаhаниинь гайхалтайшье бэшэ. Металл болбосоруулгын түрүү арга онолнууд, тухеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд, приборнууд, зэр зэмсэгүүд эндэ табигдаа.

Экспозициин эгээл ехэ таhагуудай нэгэн манай орондо хабаатай.

СССР-эй худалдаа наймаанай промышленна палатын туhаламжаар эмхидхэгдэhэн энэ харалга дэлхэй дээрэ металл болбосоруулдаг промышленностиин хүгжэлтэтэй танилсаха арга олгоно. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо А. К. Антонов выставкэ нээлгэдэ хабаадалсаба.

(ТАСС).

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

ТУСХАЙ ДУНДА ҺУРГУУЛИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «РСФСР-эй ҺУРГУУЛИИН ГАБЬЯАТА БАГША» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Арадай ажахыда дүршэл шадабаритай мэргэжэлтэдые бэлдэлгэдэ габьяатай байhанайнь, олон жэл соо үнэн сэхээр ажаллаhанайнь түлөө **«РСФСР-эй hургуулиин габьяата багша»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Мошко Татьяна Нефедовнада — Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумэй hуралсалай хүдэлмэриин талаар директорэй орлогшо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва. 1984 оной мартын 27.

ШАГНАЛ

Нийтын гурим сахин хамгаалгада, гэмтэ ябадалтай тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаhанайнгаа түлөө, арадай дружинануудай байгуулагдаhаар 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан Түнхэнэй заhабарилга-барилгын участогай начальник Борис Бадмаевич **Бандеев**, Улаан-Үдын спиртзаводой жолоошон Александр Григорьевич **Бондарев**, Хэжэнгын районой Ермаковско геолого-бэдэрэлгын партиин ажалай аюулгүйн техникэ хамгаалха талаар инженер Александр Николаевич **Гавриленко**, Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай ноохо илгагша Галина Григорьевна **Кожемякина**, Джидакомбинадай барилга-хабсаралгын управлениин 1-дэхи участогай ахалагша прораб Николай Ильич **Кузьмин**, «Бурятцелинстрой» трестын Хурамхаанай нүүдэл оньhожоруулагдамал 1010-дахи колонныи начальник Виктор Кириллович **Малиновский**, үйлэдбэриин «Бурятавторемонт» нэгэдэлэй Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой голодоhо элирүүлэгшэ Константин Петрович **Матвеев**, Кабанскын районой Селенгинскэ ЦКК-гай шалгалта-хэмжэлгын приборнууд болон автоматикын цехэй слесарьнуудай бригадир Владимир Степанович **Мертвецов**, Баргажанай районой Юбилейнын дунда hургуулиин багша Юрий Александрович **Мещенков**, үйлэдбэриин оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй гол предприятиин слесарь-наладчик Владимир Сергеевич **Никитин**, Зэдын районой арадай депутадуудай Петропавловкын сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Иван Артемьевич **Попов**, «Теплоприбор» заводой слесарь-хабсаргагшадай бригадир Анатолий Григорьевич **Родионов**, Прибайкалиин харгын заhабари-барилгын управлениин экскаваторай машинист Владимир Прохорович **Сизых**, Мухар-Шэбэрэй районой Мухар-Шэбэр тосхоной пенсионерка Тамара Васильевна **Синельникова**, Бэшүүрэй харгын заhабари-барилгын управлениин заhабариин-механическа мастерскойн механик Василий Сергеевич **Тренчук**, Гусиноозерско ГРЭС-эй түлишын-транспортна цехэй слесарь Ярослав Степанович **Труш**, Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын фрезеровщик Анатолий Александрович **Уваров**, Яруунын ажахын хоорондохи колхозно-совхозно лесхозой ахамад лесничи Жаргал Константинович **Цыренов**, Баунтын коопзверопромхозой директорэй орлогшо Цыден-Дамба Аюрович **Цыренов**, «Востсибуголь» нэгэдэлэй «Гусиноозерская» шахтын хэрэгүүдые эрхилэлгын инспектор Надежда Сергеевна **Чернышова**, «Госкомсельхозтехникын» Хоринн районно нэгэдэлэй Үдын транспортна предприятиин жолоошон Александр Иннокентьевич **Эпов** гэгшэдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотануудаар** шагнаба.

ШЭНЭ ЛАУРЕАДУУД

ВЛКСМ-эй Центральна Комитет Ленинскэ комсомолой шангай лауреат гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ ажалай залуу түрүүшүүлдэ олгобо. Тэдэнэй дунда манай республикын хоёр комсомолшууд ороно.

1983 ондо үйлэдбэри дээрэ ажалай эрхим үрэ дүн түйлаhан Хурамхаанай районой Уланхаанай совхозой ахалагша хонишон **Дамбо Кубусгеевич Дамбинов**, Главбурятстройн барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин штукатур-шэрдэгшэ **Галина Лазаревна Горшкова** гэгшэд иимэ дээдын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ бшуу.

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ УГТУУЛАН

ҮНДЭР БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР

Манай республикын ажалша коллективүүдтэ коммунис субботник үнгэргэхэ штабай заседани үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ болоно үнгэрбэ. Штабай начальник, партиин обкомой секретарь Л. В. Потапов ажалай hайндэртэ бэлэдхэлэй эхилээд байhан тухай тобшохоноор хөөрэбэ. Улаан-Үдэ хотын ажалшад субботнигой тоосоогоор хүдэлжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада хубитаяа оруулжа эхилэнхэй гээд КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь, городской штабай начальник П. А. Чукреев элидхэбэ. Москвагайхидай үүсхэл эгээ түрүүлэн дэмжэhэн М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой, нарин сэмбын комбинадай, прибор бүтээлгын нэгэдэлэй, «Жилгражданстрой» трестын коллективүүд субботнигой тоосоогоор ажалаа эхилэнхэй гээд мэдээсэгдэбэ. Бүхыдөө «улаан субботын» үдэр городой ажалшад үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ, 2 миллион гаран түхэриг сэнтэй продукци үйлэдбэрилхэ, 285 мянган түхэриг салин табан жэлэй нөөсэдэ оруулагдаха. Улаан-Үдын субботнигто бүхыдөө 190 гаран мянган хүн хабаадахаар хараалагдана.

Штабай удаадахи заседани дээрэ республикын районуудта, зарим коллективүүдтэ субботнигто бэлэдхэлэй ябаса тухай асуудал зүбшэгдэхөөр түсэблэгдэбэ.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ

ПРИКАЗ

1984 оной мартын 29. № 63 Москва хото.

АЛБА ХЭХЭ БОЛЗОРОО ДҮҮРГЭҺЭН СЭРЭГЭЙ АЛБАТАДЫЕ 1984 ОНОЙ АПРЕЛЬ—ИЮНЬ ҺАРАНУУДТА СССР-эй ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДҺЭЭ ТАБИХА ТУХАЙ, МҮН СЭРЭГЭЙ БОДОТО АЛБАНДА ЭРХЭТЭДЫЕ ЭЭЛЖЭЭТЭ ГУРИМААР ТАТАХА ТУХАЙ

«Бүгэдэ нийтын сэрэгэй уялга тухай» СССР-эй Хуулитай зохилдуулан, **захирхамни:**

1. Сэрэгэй бодото алба хэхэ болзороо 1984 оной июлиин 1 болотор дүүргэхэ сэрэгэй албатадые 1984 оной апрель—июнь соо Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдhээ запаста табиха.

2. Сэрэгэй алба хаагшадай запаста табигдаhантай дашарамдуулан, тус приказай нэгэдэхи пункттай зохилдуулжа, албанда татагдаха үдэр хүрэтэр 18 наhатай болоhон, татагдаха болзоройнь хойшолуулагдахагүй эрхэтэдые, тэрэшэлэн таталгын хойшолуулагдаhан болзоройнь дүүрэhэн аха наhанай эрхэтэдые Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдэй бодото албанда татаха.

3. Энэ приказые бүхы ротонуудта, батарейнүүдтэ, эскадрилинуудта, корабльнууд дээрэ соносхохо.

СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал Д. УСТИНОВ.

ТҮРҮҮ ҺААЛИШАДАЙ УУЛЗАЛГА

Һаяхан үнгэргэгдэhэн түрүү hаалишадай уулзалга дээрэ үнгэрhэн жэлэй хүдэлмэриин дүнгүүд, байгша ондо ямар юумэндэ онсо анхаралаа хандуулха тухай хэлсээн үргэнөөр болоо.

Энэ уулзалга дээрэ болоhон хөөрэлдөөн тухай тэмдэглэлые газетынгаа 2-дохи нюурта толилбобди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уулзалгын үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...ТЫН ГУРИМ ...АХИГШАД

...гүрэн түрын удха шанартай хэрэгүүдые hайнаар бэелүүлхын тула хүсэл оролдолгоо ...шээлээ бүримүhэн зорюулдаг hайн hайхан ... «Гүрэн гээшэ бидэ өөhэдөөбди!» гэhэн үн... ...оор ажалша арад зомнай түрэл ороноо ..., ажабайдалаа амгалан тэнюун оршондо ... түлөө оролдодог. Партиин хараалhан түсэ... эдэбхи үүсхэл бадаруулна, бодото ажа... совет демократиин гурим ёhонууд жэншэд..., нийтын хэрэгтэ бэлиг шадабаряа элсүүлхэ ... хүн бүхэндэ олгогдоно.

...лнүүдтэ хаа хаанагүй журам шангадхаха, ... гурим сахиха, ажалшадта үндэр бүтээсэтэ ... зохёон байгуултын таарамжатай эрхэ бай... ...лаар нилээд ехэ юумэн хэгдэнэ. Нийтын гу... ...рюусалгатай хэрэгтэ арадай hайн дуранай ... онсо hуури эзэлдэг.

...ан жэлэй саана ажалшадай үүсхэлээр нийи... сахиха hайн дуранай арадай дружинанууд ... юм. Олониитын энэ эдэбхиие партиин ... Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй ..., 1959 оной март hарада «Орон дотор нийи... ...хэрэгтэ ажалшадай хабаадалга тухай» ... баталан абаhан байгаа. Энэ тогтоолдо үн... ...шье республикада арадай hайн дуранай ... олоор бүридүүлэгдэжэ, гүрэнэй засагай за... ...нягта холбоотойгоор нийтын гурим сахихаар, ...ет хуулинуудые хүндэлдэг байхаар хүмүү... ...горитойхон хубитаяа оруулаа. Республика... ...гаран хүнүүд эдэ нэгэдэлнүүдэй гэшүүд бо... ...шадабаряа, сэдьхэлэйнгээ ульhа олоной хэрэг... Тэдэнэй дунда коммунистнууд болон ком... ...ажалай түрүүшүүл, эрхим студентнэр, ара... ...ууд үсөөн бэшэ. Ганса манай республикын ... 60 процентнь коммунистнууд болон ком... юм.

..., совет органуудай хүтэлбэри доро арадай ... дружинанууд ажал ябуулгаяа улам эдэбхи... ...онол арганудые хэрэглэжэ, хүн зоной дун... ...тэй болоно. Һайн дуратанай ажал ябуулгые ...тэй болгохо хэрэгтэ тусхай зорилгонууд... ...лэгдэhэн дружинанууд онсо үүргэ дүүр..., социалис зөөри үрихэ, хулгайлха, хонжоо ...ушарнуудтай тэмсэдэг дружинанууд арадай ...лна, харгы зам дээрэ аюул усалта ушар..., наhаяа гүйсөөдүй эдиршүүлэй дунда гу... сахиха тухай ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын ...улна, архи намнадаг, ажалhаа хулжадаг хү... замдань гаргахые оролдоно. Эдэ нүхэднэй ... дүй дүршэлөө, заримдаа ами наhаяашье ...аршье түлбэригүйгөөр, hэшхэлэйнгээ уряа..., ёhотойл коммунис ёhо заншалтай хүнүүд ...

... хэдэн жэлдэ Кабанскын районой арадай ... хүдэлмэреэ нилээд эдэбхижүүлээ. Район ...нхидай шударгы бэрхээр хүдэлдэг боло... гэмтэ ябадал гаргаха ушарнууд үсөөрөө. ... hайн дуратанай 96 дружинын бүридэлдэ 3 ... хүнүүд ородог. Ганса үнгэрэгшэ 1983 ондо ... гурим эбдэhэн 400 гаран хүнүүдтэй уулза..., hануулга хэhэн, штабуудай заседани дээ... байха юм. Арадай hайн дуранай дружина... ...доохи социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Кабан... республикын Министрнүүдэй Соведэй дам... ...ан тугта хүртэбэ.

... Железнодорожно районой Загорск посело... гурим сахидаг комсомолшуудай отряд 1983 ... эбдэhэн нилээд олон хүндэ шанга эрилтэ та... гүйсөөдүй, тоомгүй үхибүүдтэй нилээд ехэ ...булаа. Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй, Зэдын рай... совхозой хүтэлбэрилэгшэд дружинануудайн... ...дэ саг үргэлжэ анхарал хандуулжа байдаг.

... амжалта имагтал хүтэлбэрилгэhөө дулдыда... дуратанай олониитэдэ аша туhатай хүдэлмэ... ...тойгоор эрхилдэг хүтэлбэрилэгшэдэй нэрэ ... Тэдэнэй дунда Улаан-Үдын локомотив-вагон ... заводой аппаратна цехэй электрослесарь ... мэдээжэ болонхой. Һүүлэй 12 жэлэй тур... ...ист Юрий Константинович Топский Советскэ ... С. Н. Орешковэй нэрэмжэтэ комсомолшуу... отрядые хүтэлбэрилжэ, олон тоото гэмтэ ...улалсаhан, журамаа алдаhан залуушуулые ...дань оруулалсаhан алдартай. Нийтын хэрэг... ...ээр хабаададаг энэ нүхэрнай ажалдаа мүн лэ ... харуулдаг, халаанайнгаа даабари 120—125 ...ргэдэг, тиихэдээ имагтал эрхим шанартай ...шаадаг, хубиин тамгатай хүдэлмэришэн юм. ...лмэришэн хүнэй намтартай Юрий Топскиин ...поселогой түбэй талмайда хилэ са... ...и Николай Петровой дурасхаалта хүшөө бод... ...байна. Бүгэдэндэ мэдээжэ Николай Лимоно... ...эй үйлсэдэ ажаhуудаг, Сергей Орешко... ...эй отрядые хүтэлбэрилдэг, Николай Петровой ... гэжэ үүсхэл гаргаhан Юрий Топский ...олой хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг ...нгээ парторгоор hунгагдаа юм. Харин мүнөө ... гурим сахиха хэрэгтэ онсо габьяатай байhа... ...ээ гүрэнэй үндэр шагналда зууршалагдан... ...дэ бодото совет, мүнөө үе сагай хүнэй шэн... ...эли тодоор гэршэлнэ бшуу. Иимэрхүү нам... ...ын гурим, хүн зоной амгалан байдалые са... габьяатай хүнүүд республика доторнай ни... ... Түмэр замай Гусиноозерскын дистанцида ...

ГУРБАН МЯНГАТАНАЙ ТОО ОЛОШОРОГ Л

(РЕСПУБЛИКЫН ТҮРҮҮ ҺААЛИШАДАЙ УУЛЗАЛГАҺАА)

Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Ф. К. ВСТАВСКАЯ:

— Би Мухар-Талын фермэдэ 14 жэлдэ таһалгаряагүй хүдэлжэ ябанаб. Намда хамта дээрээ 25 үнеэн даалгагданхай. Үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 3610 килограмм һү һаагааб. Нэн түрүүн үнеэдтээ рационой ёһоор хараалагдаһан тэжээлыень лэ хүсэд үгэхэ гэжэ оролдогшоб. Фермэдэмнай һолоомо буйлуулдаг цехнай һайнаар хүдэлгэгдэдэг юм. Гадна бидэ һаалишад өөһэдөө холимол тэжээлээ дэбтээжэ, эһээгээд үгэдэгбди. Шэмэтэ тэжээл үдэрынь һаалишан бүхэндэ тусхай таһалагдажа хорёологдоһон хашаан соо, үдэшэниинь хотон соонь оруулагдадаг. Мүнөө үедэ үнеэдэй рациондо 3 килограмм үбһэн, 20 — 30 килограмм силос, толгой бүхэндэ 1 килограмм, һаагдаһан һүнэй литр бүхэнэй төөгоор 0,5 килограмм талха тарьяанай зүйл, ууралда дэбтээгдэжэ, шанаржуулагдаһан 20 — 25 килограмм һолоомон ороно. Тэжээлээ хубаарилхадаа малайнгаа ашаг шэмыень хараадаа абажа үгэдэгби. Тингэгүйдэшье аргагүй. Зарим үнеэдни үдэртөө 20 гаран килограмм һү үгэдэг ха юм.

Гунжадые тугаллуулаад, һү оруулан һааха хэрэгые зүбөөр эмхидхэхые мүн лэ шухала гэжэ бододогби. Тугаллуулхынгаа урда массаж хэжэ эхилээд, һүүлдэнь хүхэ дэлэнгыень зөөлэрүүлэнгээ саашань үргэлжэлүүлдэг байнаб. Һайн эдеэлээд, зүбөөр һаалгаад байһан гунжад удаашьегүй үдэртөө арба гаран килограмм һү үгөөдхидэг.

Һү гараараа һаажа байһан фермэдэ үнеэдээ гурба дахин һаабал, дээрэ гэжэ хөөрэлдэдэгбди. Юундэб гэхэдэ, гансал үглөө, үдэшэ һаахада гар ехээр эсэхэ, шалаха бэшэ аал. Гадна үнеэдэйнгээ байрые сэбэрлэхэш, хобооень арилгахаш.

Манай фермэдэ үбэлэй үедэ һү ехээр абажа болохолдаа, харин зундаа бэлшээри муутайл гээшэбди. Зуһаламнай үбэлжөөнһөө холошье бэшэ юм, арбаад модоной газарта. Тиигээдшье тэндэмнай электрижүүлэгдээгүй. Энэ ушарһаа боложо, электрын хүсөөр һү һаажа шаданагүйбди. Эхилхыень эхилһэн аад лэ, тэрэмнай орхигдошонхой.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө, һаалишадай ажал хүдэлмэри хүнгэдхэхын түлөө энэ асуудал түргөөр шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ һананаб.

Мүнөө үедэ үбһөөр дуталданабди. Энээндэ манай хүтэлбэрилэгшэд һанаагаа табиха бэзэ.

Коллективнай ехэ эбтэй эетэй юм. Энэ жэлэйнгээ түрүүшын кварталай түсэб даабари дүүргэнхэйбди. Һү һаалияа дээшэлүүлхын түлөө аһан шадалаараа оролдохобди.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. САГАНОВ:

— Манай республикын колхоз, совхозуудта үнеэдэй тоо толгой 115 мянганда хүрэнхэй. Мал ажалһаа абтажа байһан бүхы олзо доходой 34,4 процентнь гүрэндэ сагаан эдеэ худалдаһанһаа ородог юм. Тиимэһээ һү һаалиин мал ажал эрхилэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой. Гэбэшье энэ һалбари хүгжөөлгэдэ горитойхон дутуу дунданууд ушарна. Нэгэ центнер һү үйлэдбэрилхэдэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа холо үлүү тэжээл гаргашалагдана, ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Энэ ушарһаа һүнэй өөрынь үнэ сэн доошолногүй. Ажахынуудтамнай хамта дээрээ һү һаалиин 364 фермэ тоологдодог. Эдэнэй гурбанайнь нэгэ хуби бишыханууд гэхэ гү, али 200-һаа доошо толгой мал харууһалагдадаг байна. Һү үйлэдбэрилгэдэ поточно-цеховэ арга удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Тус арга оройдоол 23 фермэдэ хэрэглэгдэнэ. Жэлэй дүүрэтэр бүхы фермэнүүдэй 50—60 процентдэнь энэ арга нэбтэрүүлэгдэхэ зэргэтэй. Мүнөө үедэ хамтын подрядай гуримаар 33 фермэ хүдэлнэ. Энэ жэлдэ бүхы коллективүүдэй 62 процентнь хамтын подрядай гуримда оруулагдаха юм. Ажахы предприяти хоёрой хоорондохи сэхэ харилсаанай гуримаар һү һаалиин 50 фермэ хүдэлгэгдэхөөр хараалагдана. Фермэнүүдые комплексноор оньһожоруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха ушартай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ үнеэдтэ үгтэхэ шэмэтэ тэжээл болохо куузику, кукуруза, турнепс гэхэ мэтэ ургамалнууд багаар таригдана. Зунай үедэ малда нэмэлтэ ногоон тэжээл үгтэдэггүй, олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээри байгуулжа шадаагүй дээрэһээ сагаан эдеэн элбэгээр абтанагүй. Гадна малай гол тэжээл болохо үбһэн багаар бэлэдхэгдэнэ. Энэ ушарһаа үнеэдэй рациондо ородог талха тарьяанай зүйл 60-аад процентнь болоно. Энээнтэй эбсэжэ яашье болохогүй. Тиимэһээ үбһэ хуряалгада фермын коллектив бүхэн хабаадаха зэргэтэй. Үбһэ хуряалгын түрүү аргануудые гүйсэдөөр хэрэглэхэ шухала.

Мүнөө үедэ һаалишан бүхэн үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаха ёһотой. Жэлдээ 6—7 мянган килограмм хүрэтэр һү үгэдэг үнеэдые шэлэн абажа, тэдэнһээ түл абаад, саашадаа ашаг шэмэ ехээр үгэдэг малай һүрэгтэй болохо гээшэ манай шухала зорилго.

Һүнэй фермын дэргэдэ һаалишан бүхэнэй бүлэг үнеэдые оруулаад эдеэлүүлжэ байхын тула тусгаар хашаануудые бариха хэрэгтэй. Гадна зунай үедэ малай байрада дэбдихэ хибэдэһэ болон бэшэшье зүйлнүүдые нөөсэлжэ байхын тула тусхай байра түхеэрэгдэхэ зэргэтэй. Мүн малай наг шэбхэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тухай бодожо үзэхэ саг тулажа ерээ.

Республикымнай ажахынуудта 4163 һаалишад хүдэлдэг. Тэдэнэй 52-нь үнеэн бүриһөө гурба мянган килограммһаа дээшэ һү һааһан байха юм.

Мүнөөдэр эндэ республикымнай түрүү һаалишад—үнгэрһэн жэлдэ һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ район соогоо илажа гарагшад уулзажа байнат. Уулзалгада хабаадагшадай дунда нёдондо жэлдэ үнеэн бүриһөө 3610 килограмм һү һаажа, республика дотороо эрхимлэһэн Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Федосия Куприяновна Вставская, мүн үндэр амжалтануудые түйлаһан һаалишад— Кабанскын шубуунай фабрикаһаа Евгения Петровна Перевозникова, Ивалгын ОПХ-һаа Александр Басанович Гомбоев гэгшэд бии.

Уулзалгымнай гол зорилго хадаа мал ажалые саашадань хүгжөөжэ, үүлтэрыень һайжаруулан һү ехээр һаадаг болохо, ажалай түлөөһые нарижуулха, малшадай байра байдалые һайжаруулха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ болоно.

Зэдын районой «Октябрьский» с… Г. В. ДАШИЕВА:

— Түрүүн үгэ хэлэһэн нүхэдэй хөөрөөн ехэл һонирхолтой байна. Өөрынгөө коллектив тухай хэлэбэл, манай фермэ комсомол-залуушуулай фермэ юм. Хамта 15 һаалишан хүдэлдэг. Түсэб даабаринуудаа жэл бүхэндэ үлүүлэн дүүргэдэгбди. Гүрэндэ һү худалдаха үнгэрэгшэ жэлэй түсэбые 147 процент дүүргээ һэмди. Даалгагдажа үгтэһэн үнеэн бүриһөө фермээрээ 2596 килограмм һү һаагаабди. Үнгэрһэн жэлдэ оройтожошье һаань, тэжээлэй шэнэ цех оруулагдаа, фермымнай котельнэ шэнэлэгдээ, һайн улаан булантай болообди. Жэлһээ жэлдэ ажаллаха эрхэ байдал һайжаруулагданал гээшэ.

Бидэ гунжадые өөһэдөө шэлэжэ абадагбди. Тугаллаха үедэнь лэ фермынгээ тугаллуулдаг отделенидэ

Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Д. Д. ОЧИРОВА:

— Хэнэйшье мэдэһээр үнеэднһээ һү ехээр абахын түлөө оролдохогүй һаалишан гэжэ байхагүйл даа. Тэрэнэйнь түлөө жэлэй дүрбэн сагта хэды ехэ хүсэ, хүлһөө гаргана гээшэбибди. Би өөрөө 30 жэлэй туршада һаалишанаар хүдэлжэ байһан хадаа эдэ бүгэдые һайн ойлгоноб.

Манай фермэдэ 8 һаалишан хүдэлдэг. Эдэнэймнай дүрбэниинь залуушуул юм. Бидэ эдэ залуу басагадаа өөһэдынгөө мэргэжэлдэ һургадаг зомди. Би Олег Бадмацыреновые һурган хүмүүжүүлээб. Энэмни нёдондоной дүнгөөр үнеэн бүриһөө 2800 килограмм һү һаажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараа. Коллективэй найман һаалишадай гурбаниинь үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3000 килограмм һү абажа амжаа. Ингэжэ бидэ фермээрээ үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 2900 килограмм һү һаажа, түсэбөө үлүүлээ һэмди.

Саашань юу хэлэхэбиб гэхэдэ, гунжадые һайн үнеэн болгохо гээшэ һаалишадай нангин хэрэг болоно. Манай колхоздо эмэ хашарагуудые, гунжадые түлжүүлхэ талаар зарим тэды дутагдалнууд үшөөл бии байһаар. Эдэнэрые бүридхэлдэ абаһан дансануудай хайша хэрэгээр ябуулагдадаг дээрэһээ ямар үнеэдэй түлнүүд бэ гэжэ мэдэхын аргагүй. Иимэ байдалһаа боложо, бидэ гунжадые абахадаа таамагшагаар, томо бэетэй малыень шэлэжэ асардагбди. Ингэжэ саашадаа хүдэлбэл, үнеэдэй үүлтэр һайжаруулха, һү шэмэ ехэтэй малые олошоруулха хэрэг урагшатайгаар ябуулагдахагүйнь.

Манай фермын үнеэдэй байрань хуушаршоо. Баруун тээмнай дал хашаа шэнээр барижа байнхай. Тэрээндээ орходоо түрүү онол арга — бригадна гуримые нэбтэрүүлхэ зон аабзабди. Мүнөө һаалишаднай үбһэ тэжээлээ бэеэрээ зөөжэ, малдаа тараажа үгэдэг юм.

Намда иимэ гүйлтэ байна. Фермын һаалишадай 16 үхибүүд нютагайнгаа дунда һургуулида һурадаг. Эдэнэр бултадаа интернадта ороһон аад, энэ үбэлын дулаа үгэдэг батарейгэйнь эбдэрһэн дээрэһээ айлнуудаар байгаад һураба. Тиигээд юун гэжэ хэлэхэ байнабши гэхэдэ, үхибүүдыемнай субботын үдэр хэшээлэйнь һүүлээрнь гэртэнь асараад, амаралтын үдэшэлэн автобусоор һөөргэнь абаашадаг һаань, ехэл һайн байгаа. Эдэнэр үбэлэйшье, хабарайшье үедэ ябагаа нюсэгөөр гүйлдэжэ ерэнэ, хэшээлһээ үлэхэ ябадал гаргана, манайнгаа һанаае зобооно.

Үшөө нэгэ асуудал. Бидэ жэлэй дүрбэн сагта үнеэдээ гурба дахин һаанабди. Зунай сагта фермэһээ 9 модо болохо газарта бэлшээридэ байһан үнеэдээ ябагаар ошожо һаанабди. Эдэ бүгэдые шиидхэжэ үгэхыетнай гуйнабди.

Хяагтын районой Ехэ-Нутын совхозой һаалишан А. Я. КРИВОГОРНИЦЫНА:

— Урдань һаалишан бүхэн өөһэд өөһэдынгөө бүлэг үнеэдые һаадаг байһан һаа, харин мүнөө звено боложо хүдэлхэдөө, бүхы үнеэдээ хоорондоо хубаажа, 4 һаалишан нэгэ адли эрхэ байдалда хүдэлнэ. Бидэнэртэ 100 үнеэн даалгагданхай юм. Фермэмнай хоёр звено боложо хубааранхай.

Звено болоод хүдэлхэдэмнай юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, бултадаа нэгэ адли харюусалгатай, бэе бэедээ эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг болоно, бэе бэеэ халан абана, хэн нэгэнэйнгээ үбдөө һаань, үнеэдыень звеногоороо һаана. Иимэ гуримаар хүдэлхэдөө звеногой гэшүүд үглөөгүүр ажалдаа сугтаа ерэнэ, үдэшэлэниинь гэртээ хамта ошоно.

Нэн түрүүн поточно-цеховой аргаар хүдэлжэ эхилхэдээ мэгдэн алдаабди. Бүхы юумэн хуу шэнэ, ойлгогдоогүй асуудал олоор гараа. Теэд эдэ бүгэдые совхозой мэргэжэлтэд маанадта ойлгуулжа үгөө, тайлбарилан заагаа. Энэ онол аргые нэбтэрүүлхынгээ урда тээнь бидэнэртэй хөөрэлдөөнүүдые үргэнөөр үнгэргэжэ, шэнэ гуримда орохо технологи, үйлэдбэриин нормо, ажалай түлөөһэн тушаа, хүнүүдые урмашуулха талаар хэмжээнүүдые наринаар тодорхойлоо һэн.

Хэнэйшье мэдэһээр, урданһаа хойшо нэгэл гуримаар хүдэлжэ дадашаһан һаалишадай ажалые ондоо болгохын тула нилээд хүдэлмэри ябуулһан ааб даа. Үниинһөө хойшо һаажа байһан үнеэдээ ондоо хүндэ үгэхэгүйб гэһэн хүнүүдшье олон байгаа. Хэды иимэ бэрхэшээлтэ асуудалнуудай тохёолдоошье һаань, манай фермын малшад шэнэ онол аргаар хүдэлжэ эхилээ.

Манай фермын байрань хуушаршанхай. Шэнэ байра үнинэй барихаар болоһон. Мүнөө бидэ үнеэдтээ үбһэ тэжээлээ бар хүсөөрөө тараажа үгэнэбди. Гансал малай дорохи шэбхыень арилгаха транспортёр оньһон аргаар хүдэлгэгдэдэг. Һаалишад звено звеногоороо бурдуугаа шанажа эдюулнэ.

Үдэртэ үнеэдээ хоёр дахин, шэнэ түрэһэн гунжадаа гурба дахин һаанабди. Ингэжэ түсэбтэ даабарияа дүүргэхын хойноһоо оролдолго гарганабди.

Хараалагдаһан болбор соонь малые нэгэ цехһээ нүгөөдэдэнь дамжуулха, тэдэниие тэндэнь үрэжүүлхэ шэргээхэ, түрүүлхэ хүдэлмэриие тусхай графигай ёһоор бэелүүлжэ байна. Загарайн районой ажахынуудта зоотехническо-диспетчерскэ албан хүдэлдэг гэжэ дуулагшабди. Иимэ юумэн манда мүнөө болотор үгы.

Үшөө тиихэдэ звено бүхэнэй абаһан продукциинь зэргээр ажалайнь түлөөһэн тогтоогдохо ёһотой. Теэд энэ асуудал бидэнэртэ хүсэд шиидхэглээгүй байһаар.

Совхозой һү шэрэдэг автомашинын цистернын соороод һүеэ ехээр гээнэ. Тэрэнээ хэды дахин гагнаашье һаань, туһа болоногүй.

Хойто-Байгалай районой «Ангарский» с… һаалишан Т. А. БАЖЕНОВА:

— Байгаалиин байдал шэмэрүүнтэй холын хойто нютагта һаалишанаар хүдэлжэ эхилһээр гурбан жэл болошобоб. Түрүүшын жэлдэ 18 гунжадые абаад, тугаллуулхые бэлдэжэ эхилээ һэмди. Тингэжэ 1982 ондо үнеэн бүриһөө 2367 килограмм, 1983 ондо—2782 килограмм һү һаагааб. Мүнөөшье 16 һаамхай үнеэнһээ үдэртэ 12—13 килограмм һү абанаб. Зарим гунжадаа, һүтэй үнеэдээ 4—5 дахин һаахашье ушар тохёолдодог.

Үнеэдтээ үбһэ, һолоомо үгэхэһөө гадна толгойн 2 килограмм, һаагдаһан һүнэй литр бүхэнэй түлөө 400 грамм талха тарьяанай зүйл үгтэнэ. Үнеэдэй һүтэй байхын түлөө үбһэн лэ хэрэгтэй гэжэ эндэ үгэ хэлэгшэдые сүм дэмжэнэб. Үнеэн хибидэһээ хибэхэ мал ха юм. Бидэнэр һаалишад үбһөөр дуталдадаг байһандаа ехээр лэ голхордогбди. Гадна үнеэдые һайнаар уһалха ёһотой гэжэ һананаб. Тиимэ һэн тула тэдэнээ уһаар дутаадаггүйб. Даалгагдаһан үнеэдээ һайнаар мэдэжэ абахын түлөө зооветмэргэжэлтэдтэ ходо хандагшаб, аха нүхэднишье туһалдаг. Һүүлэй жэлнүүдтэ манай фермэдэ дүй дүршэлтэй, ажалдаа

Кабанскын районой Кабанскын шубуунай фабрикын һаалишан Е. П. ПЕРЕВОЗНИКОВА:

— Үнеэн бүриһөө гурбан мянган килограммһаа доошо бэшэ һү һааһан һаалишадай бүри олошорхын тула эдэнэрэй дунда мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гээшэ һайшаалтай хэрэг гэжэ һанагдана. Эндэ мүнөөдэр суглараад байхадаа, бидэ дүй дүршэлөө халан абалсаха, дутуу дунданануудаа элирүүлхэ, хайшан гэжэ ехэ һүнэй түлөө тэмсэхэ тухайгаа зүбшэн хэлсэхэ, өөһэд өөһэдынгөө һанамжануудтай хубаалдаха ха юмбибди.

Би өөрөө район дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ долоон жэлдэ удаа дараалан илажа, «гурбан мянгатанай» нэрэ хүндын кубогта хүртөө һэм. Сагай уларилай таарамжагүй ган гасуур 1980 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4006 килограмм һү һааһан һаа, хойто жэлынь үнеэн бүхэнһөө 4377 килограмм һү абаа бэлэйб. Энээниием гүрэн түрэмнай үндэрөөр сэгнэжэ, ажалай Улаан Тугай ордеоор, СССР-эй ВДНХ-гай Хүндэлэлэй дипломоор, «Москвич-412» түхэлэй хүнгэн автомашинаар шагнаа һэн.

Удаадахи жэлнүүдтэ хододоо «гурбан мянгатанай» зэргэдэ ябанаб. Намайе юундэ үнеэн бүриһөө 4000 гаран килограмм һү һаажа ябаһан аад, гурба мянганда орошоо юм гэжэ заримашуул һанажашье болохо. Эндэ олон шалтагаанууд бии. Бүхы үнеэд һү шэмээрээ бултадаа адли байдаггүй. Зарим мал хэды ехэ тэжээл эдеэшье һаа, жэлдээ 2500—2600 килограммһаа дээшэ һү үгэдэггүй. Тинхэдээ нүгөөдэнь энэ хугасаа соо 4000 килограмм һү үгэжэ байха. Иимэ үнеэд ехэл үсөөн. Үнеэн бүхэнэй һү шэмыень хүсэд дүүрэн абахын тула һайн шанартай тэжээл хэрэгтэй болодог. Ушар иимэһээ тон ехэ һү үгэдэг рекордист үнеэдые тодорхойлхо гэжэ тон шухалада тоологдоно. Теэд манай фермын үнеэдэй хүхэ дэлэнгынь «мастит» үвшэндэ дайрагдажа, нилээд хохидолдо орожо байнабди. Эндэһээ бидэ «дүрбэн мянгатанай» хилэдэ хүрэхэеэ болинобди. Иимэ малай һүн үдэшэлэн һаагдахадаа эдэшэнхэй байна.

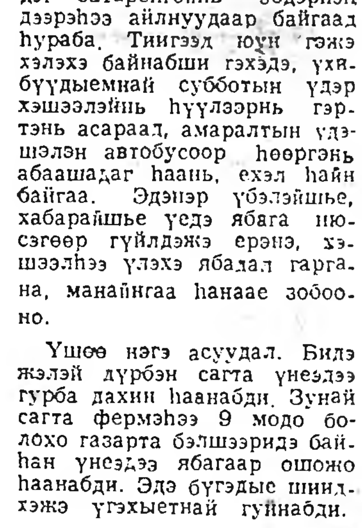
Һүтэй үнеэдые зүбөөр харууһалхын түлөө һаалишан бүхэн оролдодог гээшэ. Манай фермын гэшүүн бүхэн жэл соо гурба-дүрбэн гунжа абажа харууһалдаг гуримтай юм.

Манай эндэ абаһан тугалнууд гарза хоролтодо оруулагдангүйгөөр түлжүүлэгдэдэг. Үнеэн бүриһөө түл абтадаг байна.

Гансал бидэ зунай сагта үнеэдээ бэлшээхэ бэлшээреэр ядалданабди. Эгээл энэ үедэ олтирог дээрэ нүүлгэжэ абаашадаг. Хура, бороотой жэл һаань, бүрншье болёо. Уһанда абтажа мэгдэшэнэбди. Зунай бэлшээриин үедэ һаамхай үнеэдтэ нэмэлтэ тэжээл үгтэдэггүй. Эдэ бүгэдые гүйсэд усадхабал, һүн абтахал гэжэ һанагшаб.

Үшөө юу хэлэхэбши гэхэдэ, гүрэндэ нэгэдэхи сортоор һү тушааһанаймнай түлөө ажахы һаалишадтаа нэмэлтэ түлбэри түлэдэггүй. Эндэ һүеэ тоһоной заводто эрхим шанартайгаар тушаанабди. Энэ асуудалые фабрикымнай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд шиидхэхэ аабза гэжэ найданаб.

Хурамхаанай районой Дэрээнэй совхозой һаалишан Е. Ж. ДАРМАЕВА:

— Манай фермэдэ 14 һаалишанда хамта 256 үнеэ даалгажа үгтэнхэй юм. Коллективнай эбтэй, эетэй. Түсэбтэ даабаринуудаа жэлһээ жэлдэ дүүргэжэ байдагбди. Һүүлэй арбан хоногой туршада 9876 килограмм һү фермээрээ һаагаабди. Үбһэнэй дуталдаһан дээрэһээ һү һаали эрид дээшэлээд орхиногүй.

Намда 14 үнеэн, 6 гунжан даалгагданхай юм. Мүнөө 12 үнеэн һаагдана. Энэ жэлэй гурбан һарын дүнгөөр 700 гаран килограмм һү һаахаб. Мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө 2500 килограмм сагаан эдеэ абаха хүсэлэнтэйб.

Энэ уулзалга дээрэ ехэ һонин хөөрэлдөөн боложо байна. Өөһэдынгөө нүхэдэй дүй дүршэл тухай дуулажа һууходоо, олон юумэн хадуугдажа, хожомынь ажал дээрээ хэрэглэмээр байна.

Манай фермын дал тон хуушаранхай. Шэнэ фермэ барихаар түхеэрһэн аад лэ, мүнөө хоёр жэл шахуу болобо, мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Энэ асуудалые түргэн шиидхэхын тула хэмжээ абахые найданабди.

Баргажанай районой Шитханай совхозой һаалишан П. С. МАКСИМОВ:

— Республикын түрүү һаалишадай уулзалгада хабаадажа байхадаа, хүн бүхэн сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ талаар үнгэрэгшэ жэлдэ юу хээбиб гэжэ бэе бэедээ боломжолхо ёһотой. Би энэ столой саана үнеэн бүриһөө 3000 килограммһаа дээшэ һү һааһан суута малшадтай зэргэлжэ һууходаа, эдэнэрэй амжалтаарнь бахарханаб, баясанаб. Би иимэ үндэр дүн ажалдаа түйлаагүйшьегүй һаа, тэрэнэй түлөө оролдохо, тэмсэхэ байһанаа мэдүүлнэб.

Мүнөө фермынгээ болон өөрынгөө ажал хэрэг тухай хөөрэжэ үгэхэмни. Манай эбтэй эетэй коллектив ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэри дээрээ журам бэхижүүлхэ, һү һааха, гүрэндэ тэрэнээ худалдаха түсэбүүдээ дүүргэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг гээшэ.

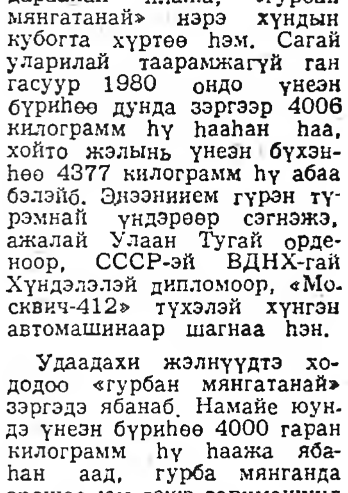
Фермымнай һаалишад нёдондо һү гүрэндэ тушааха даабаринуудаа амжалтатай бэелүүлээ һэн. Жэлэй туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1700 килограмм һү һааха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 200 килограммаар үлүүлээ. Энэшье жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэб бүхы талаараа дүүргэгдэхэ гэжэ найдуулха байнаб.

Һаалишан мэргэжэлтэй хүн хадаа өөрынгөө үрэ дүн дээрэ богонихоноор тогтохомни. Нёдондо үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү абаһан байнаб. Мүн тугалнуудые түлжүүлхэ даабари амжалтатай дүүргэгдээ һэн. Мүнөө арга боломжонуудаа хаража үзөөд, бүри һайнаар ажаллажа үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ бүри ехэ дүнгүүдые түйлаха байһанаа мүнөө түрүүшүүлэй урда мэдүүлнэб.

Эдэ үдэрнүүдтэ 20 үнеэдые һаажа, сүүдхэдэ 170—180 килограмм һү тушаанаб. Нёдондо бүлэгтөө олохон гунжадые абаа һэм, мүнөө 8 гунжа асараад байнаб. Ингэжэ жэл бүри үнеэдээ зүбөөр шэргээжэ, түрүүлжэ, үрэжүүлжэ ехэ һү абахын түлөө оролдогшобди 26 жэлэй туршада һаалишанаар хүдэлхэдөө һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ хододоо дүүргэдэг байгааб.

Хүдэлмэридэмнай зарим тэды дутагдалнууд дайралдаһаар Үнеэдэймнай байра хуушараа. Энэмнай хоёр корпусто хубаарилагданхай юм. Нэгэн соонь оньһон аргаар үнеэдээ һаанабди, нүгөөдынхинь ашаглагданагүй. Фермэдэ һаалишанаар хүдэлхэ хүнүүд олоор дуталдана. Малшадай үхибүүдые байлгаха саадшье үгыбди. Бидэнэртэ гэршье баригданагүй. Нёдондонһоо

Улаан-Үдын районой Ивалгын туршалга үйлэдбэриин ажахын һаалишан А. Б. ГОМБОЕВ:

— Анхандаа һургуулида һуража ябахадаа эжыдээ ажалдань ходо хамһалсадаг һэм. Харин 1982 оной намар эхынгээ харууһалжа байһан үнеэдые даажа абааб. Түрүүшын үедэ һаалишан болоод хүдэлжэ байхада ехэл гайтайл һэн даа. Бүхы ажалаа бар хүсөөрөө хэхэш. Эжынгээ зааһан заабаряар үнеэдээ зүбөөр эдеэлүүлхые оролдогшо бэлэйб. Байһан үбһэ тэжээлээ заатагүй буйлуулжа, эһээжэ, малдаа үгэхэш. Тиигэншьегүй аргагүйл даа. Юуб гэхэдэ, ехэ һүн тэжээлһээ сэхэ дулдыдадаг ха юм.

Нёдондо манай фермын үнеэд һайн шанартай үбһөөр хангагдаа һэн. Харин энэ жэлэй үбһэн шанараараашье муу аад, үдэр бүхэндэ шэрэлгэтэй байна. Мүнөө бүхы тэжээлыемнай шэрэжэ үгэнэ.

Сагаан эдеэ элбэг дэлбэгээр абахын тула түхэрэен жэлэй туршада хүдэлхэ ёһотой. Хэрбээ нэгэ үдэр үнеэдээ һаангүй орхибол, үгышье һаа, үглөөдэрынь нэгэ литр һү дутуу шобторбол, һүүлэйнь һүүлдэ хэдэн арбаад центнер һүн алдагдаха ха юм. Ушар иимэһээ би шадаал һаа, хүхэ дэлэндэнь нэгэшье грамм һү үлөөхэгүй гэжэ оролдогшоб.

Манай фермын һаалишад үнеэдээ үдэртэ 3 дахин һаадаг юм. Шэнэ түрэһэн гунжадые гурба-дүрбэ дахин һаагшаб. Ингэжэ эдэниие дадхаажа һаагаагүйдэ һүүлэй һүүлдэ һүтэй үнеэд болохогүй.

Би өөрөө үнеэдээ эжынгээ заабаряар саг соонь шэргээгшэб, тугаллаха болоһоноо амяарлан харууһалдагби.

Фермэдэ эбтэй эетэй бишыхан коллектив хүдэлдэг. Эдэнэр дүн хамта 120 үнеэ харууһалдаг юм. Намда 14 үнеэн даалгагданхай. Үдэртэ мүнөө 120 килограмм һү һаажа тушаанаб. Байгша ондо нёдондонойхиһоо доошо бэшэ һү абахые оролдогдоно гээшэ.

Бүхы юумэнэйнгээ эмхи гуримтай ажалайнгаа бүтэмжэтэй байхада, бидэшье хүдэлмэридөө урма баяртай ябагшабди. Ганса өөрынгөө урдахиие хараад ябабал, холо ошохогүйш. Ушар иимэһээ аха нүхэдэйнгөө, түрэһэн эжынгээ үргэмжөөр иимэ амжалта түйлааб. Эдэнэртэ би үнэн зүрхэнэй баяр баясхалангай үгэнүүдые зорюулнаб.

Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой һаалишан Р. С. ВЯТКИНА:

—Нёдондо би һү һааха жэлэйнгээ түсэбые холо үлүүлээ һэм. Ингэжэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3040 килограмм һү һаажа, районойнгоо чемпион болооб. Һү һааха, тугал абаха гурбан жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэнхэйб гэжэ мүнөөдэр хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйб.

Энэ амжалта минии хүрэжэ ерээгүй. Үдэр һүнигүй, үбэл зунгүй хүдэлжэ гараһанай үрэ дүн мүн болоно. Үшөө сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө үргэмжөөр иимэ үрэ дүнгүүдые түйлана бшууб. Манай коллектив хэды бишыханшье һаа, эбтэй эетэй юм. Эндэ бүхыдөө 22 хүн хүдэлдэг. Манай дунда ажалай түрүүшүүл олон. Жэшээлбэл, Елена Львовна Асламова, Раиса Ивановна Бобкова болон бусад үнеэн бүриһөө 2600—2800 килограмм һү һаажа, намтай ана-мана мүрысэдэг.

Манай фермын байрань ехэл хуушарһан, тугалаймнай далынь бага. Иимэ байдалда ажалладаг зомди.

Һаалишаднай үдэр бүри ганса һү ехээр һаахын түлөө тэмсэдэг бэшэ, мүн продукциингаа шанарые эрид һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг. Теэд тоһоной заводто тушааһан һүнэй шанарынь бидэнэрһээ сэхэ дулдыдаха байна. Юуб гэхэдэ, фермэ дээрэ тодхогдоһон һү хүргэдэг түхеэрэлгэ нёдондонһоо хойшо хүдэлгэгдэнэгүй. Энэ талаар заһабарилха хүниие хэды дахин дуудаабди. Городһоо мастер ерээд, заһабарилхал даа, тэрэнэй ошоһоноойнь һүүлээр дахинаа хүдэлхэеэ болишодог. Тэрээнһээ боложо, бидэ ехээр зобонобди, илангаяа зунай сагта гайтайхан байдал ушардаг. Ушар иимэһээ энээнииемнай мүртэйгөөр заһуулжа үгыт гэжэ республикын хүдөө ажахын органиие гуйха байнаб. Бидэ харюу болгон, бүри ехэ һү һаахын түлөө оролдохобди.

Мүнөө минии бүлэгэй 18 үнеэн һаагдажа байна. Үнеэн бүриһөө сүүдхэдэ 10 гаран литр һүн абтадаг юм.

Энэ жэлдэ фермын мал үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангагданхай. Тэжээлэй шанарыньшье һайн. Би үдэр бүри үнеэдээ һаахадаа хэды зэргэ һүнэй һаагдаһыень заатагүй зэргэсүүлэн харадагби.

Би һаалишанаар хорёод жэлэй, энэ фермэдэ гурбан жэлэй туршада хүдэлнэб. Минии үхи хүүгэд энэл фермэдэ ажалладаг болонхой.

Мүн лэ энэ халуун уулзалгада Яруунын районой Нарһатын совхозой һаалишан **Ц-Д. Ж. Гурожапова**, Хоринин районой Хүлэй совхозой һаалишан **У. Ф. Землянухина**, Прибайкалиин районой «Прибайкальский» совхозой һаалишан, **Н. Д. Пермякова**, Захааминай районой Харацайн совхозой һаалишан **Г. Н. Батуева**, Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой һаалишан **Д. Ц. Демидова**, Загарайн районой «Гигант» колхозой һаалишан **Г. А. Заиграева** болон хэдэ хэдэн ажахынуудай ахамад зоотехнигүүд хабаадалсаһан байна.

Байгша ондо һү ехээр һаахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, мянгатанай зэргые олошоруулха уряатайгаар түрүү һаалишад республикын һү һаалиин бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһан Хандалга нэгэн дуугаар баталан абаа. Гадна жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 3 мянган килограмм һү

АЛШАДАЙ СУГЛААН ШИИДХЭБЭ

Бэшүүрэй райкомой шиидхэбэреэр нниитэ ... дотор hара бүри үнгэргэгдэнэ. Энэ ... болон совет хүдэлмэрилэгшэд, агро... нэгэдэлэй предприятинүүд, организа... эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, прокуратурын хүдэлмэрилэгшэд районой ... совхозууд, предприятинуудай үйлэд... бүхэндэ ошожо урид ха... түсэбэй ёhoop лекцинүүд, хөө... үнгэргэдэг, hуурин тосхонуудай ... хамтын суглаануудта хабаададаг болонхой. ... зэлжээтэ тиимэ олоной хабаадалгатай ... тус районой Узкий Луг hуурин ай соёлой ... болобо.

таhагай начальник А. П. Чипизубов, хэлхээ холбооной узелай электроцехэй начальник М. Я. Эпов, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой директор Ф. Е. Ефимов, тус ажахын парткомой секретарь В. И. Сидорова, соёлой таhагые даагшын орлогшо Л. Д. Андреева гэгшэд мүнөө эндэ ерээд байна гэжэ тэрэ мэдээсэбэ.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. Н. Плотников түрүүлэн үгэ хэлэхэдээ, районойнгоо ажалшадай экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые дүүргэхэ талаар түйлаhан зарим тэды амжалтануудта тогтобо. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй түсэбтэ даабаринууд урагшатайгаар дүүргэгдээ. Үнгэрhэн 1983 ондо районой ажалшад түсэбэй ёhoop 8740 тонно hү гүрэндэ худалдаха аад, 9326 тонно, 5000 тонно мяханай орондо 5195 тонно мяха, 1775 центнер ноохоной орондо 1864 центнер ноохо гүрэндэ худалдаhан байна. Тиихэдэ Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозойхид, тэрэ тоодо Узкий Луг hууринай малшад болон таряашад хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө сүм дүүргэhэн байна гэжэ үгэ хэлэгшэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэбэ. Гэхэтэй хамта хүдөө ажахын үйлэдбэридэ дотоодын нөөсэ арга боломжонууд үшөөл ехэ гэжэ тэрэ онсолбо. Совхозой үйлэдбэрииг олонхи участогуудта журам заршам hула, алмалта, арьбалалтын түлөө, гүрэнэй зөөридэ эзэн бусаар хандадаг ябадалтай тэмсэл hайнаар ябуулагданагүй, архи ууха, ажалаа хэнгүй, зайгуултаха ушарнууд дайралдана, оньhон техникэ гамтайгаар ашаглахын, хаа хаанагүй гурим журам шангадхахын түлөө оролдолго үшөөл багаар гаргагдана. Эдэ бүхы дутуу дунданууддаа усадхажа шадабал, амжалтануудhай үшөөл ехэ байха hэн гэжэ үгэ хэлэгшэ зааба.

Мүнөө эндэ суглараг шад эрхим бүтээсэтэй ажалда haaд болодог ушар шалтагаануудые элирүүлжэ, дутагдалнууд тухай хэлэхэ бэзэ гэжэ найданабди. Танай бүхы hанамжа дурадхалнууд согсологдохо, дутуу дунданнуудые усадхаха тушаа хэмжээнүүд абтаха байха гэжэ нүхэр Плотников үгынгөө түгэсхэлдэ найдуулба.

Удаань зал соо hуугшад зэлжээлэн бодожо, олон тоото асуудалнуудые табиhан байна. Тэдэнэй гол шухаланиудые эндэ дурдая.

— Телогрейкэ, хүдэлмэришэнэй бээлэй, шэл, ажахын хэрэгсэлэй бусад эд бараан магазиндамнай хэзээ худалдагдадаг болохоб?

— Телевизорнүүд болон гэрэй бусад орёо техникэ эндэ хэзээ заhабарилагдадаг болохо гээшэб?

— Барилгын материалнуудые, тэрэ тоодо цемент, шифер гэхэ мэтые хэзээ худалдажа абаха аргатай болохо зонбибди?

— Хубиин малда холимол тэжээл худалдагдадаг болохо гү?

— Манай гол үйлсөөр үдэр hүни илгаагүй машинанууд тооhо бурьюулжа, угааhан хубсаhа хунараа газаа үлгэхэ аргагүй болоодоно. Узкий Лугhаа хажуу тээхэнүүр харгы гаргаха аргагүй гээшэ гү?

— Инвалидуудые хангалгые hайжаруулха арга олдохо гү?

— Шэнэ магазин бариха тухай асуудал хэр шиидхэгдэхэ байнаб?

Бэшүүрэй райпотребсоюзай түрүүлэгшэ А. В. Хвостов бодожо, хүн зоной табиhан худалдаа наймаанда хабаатай асуудалнуудта харюу үгэбэ. Телогрейкэ, бээлэй, шэл, шифер гэхэ мэтэ эд бараан райпотребсоюзай складууд соо бии юм гэжэ мэдээсэбэ. Тиимэhээ тэдэнь уданшьегүй наймаанда гараха гэжэ түрүүлэгшэ найдуулба.

Шэнэ магазин тус hууринда бариха тухай асуудал Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд шиидхэхэ ёhотой гэжэ тэрэ бэеэ сагааруулхые оролдобо.

Хүн зоной захилнуудые тушаан абалгын пунктые нээжэ, совхозой үйлэдбэри дээрэ ажаллагшадай сагые алмаха хэрэгтэй гэжэ суглаанда хабаадагшад булта тобшолhон байна. Барилганuудта hомологдоhон мүнгэ зөөриин бага дээрэhээ ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгые hайжаруулха талаар барилга ерэхэ, 1985 ондо эхилхэ гэжэ хэлсэгдэбэ.

Тэрэшэлэн Узкий Луг hууриин соогуур гарадаг машинануудай харгые ондоо тээгүүр татаха гэhэн шиидхэбэри баталан абтаба. Энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ ондоо hанамжа байбагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Үндэр наhатайшуул болон инвалидуудта тоhо, гурил магазиннаа худалдагдадаг болохо, шэнэ магазин бариха, хубиин малда үгтэхэ холимол тэжээл хадагалха склад бариха, телевышкэ барихын тула байгша ондо мүнгэ hомолхо гэжэ районой бүхы хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатай ажалшадай тус суглаан шиидэбэ. Тиихэдэ бусадшье «жэжэ» гэгдэдэг асуудалнууд харагдажа үзэгдэбэ.

Районой хүтэлбэрилхы тушаалтад бултадаа ажалшадай тус суглаан дээрэ үгэ хэлэжэ, hонирхоhон бүхы асуудалнуудтань харюу үгөө.

hуурин тосхонуудай ажалшадтай hара бүри үнгэргэгдэдэг хамтын суглаан дээрэ олон шухала асуудалнууд шиидхэгдэжэ болохо байна гэжэ энээхэн жэшээ харуулна.

Иимэ суглаануудай гол удха шанарынь юуб гэхэдэ, бүхы асуудалнууд ажалшадай гомдол, голхорол түрүүлэнгүй, нютаг нютагуудта урагшатайгаар шиидхэгдэжэ болохо байна бшуу.

Нютагай Соведүүд ажалшадай хамтын суглаануудай абаhан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулха аргатайшье, уялгатайшье.

С. ОЧИРОВ,
манай корр.

ТҮРҮҮ НЭХЭГШЭ

дукциин өөрынь үнэ сэнгые хахад процентээр нэмэжэ хямдаруулха, байгша ондо шэнэ 12 модель үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ, тиихэдэ «Коммунис ажалай ударник» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэхэ гэжэ нэхэгшэд хараалаад, шармайн оролдожо байнхай.

Нэхэгшээр табан жэлэй туршада хүдэлжэ байhан комсомол басаган Татьяна Гаврилова ательегэй түрүү хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн болонхой. Татьяна 4-дэхи разрядай нэхэгшэ, Москвагай хүдэлмэришэдэй гаргаhан «Ажалай зэргээр алдар соло» гэhэн үүсхэлые нэгэдэл доторoo түрүүшүүлэй тоодо дэмжэн hайшаажа, өөрынгөө мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхые оролдоно. Мүнөө тэрэнэйнь үрэ дүн гэхэдэ, Татьяна hайн шанартайгаар плати, юбкэ, костюм, кофто, свитер, пуловер гэхэ мэтэ хубсаhа оёдог болонхой. Тиигэбэшье иимэ амжалтатай хүдэлмэридөө hанаагаа амаржа байнгүй, нэгэдэхи классай мастерай мэргэжэлтэй болохо зорилготой эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлнэ.

...Хүн, зүрхэнэйнгөө уряагаар ажалдаа ошоод, гэртэмни тон дүтын хүнүүд хүлеэжэ байна гэhэн мэдэрэлтэйгээр бусахадаа, тон жаргалтай гэжэ арад зон хэлсэдэг. Татьяные ажалай үдэрэйнь hүүлээр гэртэнь 1-дэхи класста hурадаг Юля басаганиинь, Александр гэжэ нүхэрынь угтадаг.

3-дахи ательегэй түрүү нэхэгшэ Татьяна Гаврилова өөрынгөө мэргэжэлэй hайндэрые эрхим бэлэгтэйгээр угтажа байна. Тэрэ февраль hарынгаа түсэбые 18 процентээр үлүүлэн дүүргэhэн габьяатай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү нэхэгшэ Татьяна Гаврилова.
И. РАДИКАЛЬЦЕВАГАЙ фототекст.

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАhАА

УЛАСХООРОНДЫН УУЛЗАЛГА

зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада эсэргүү тэмсэл» гэhэн темэнүүдээр уулзалгын үедэ үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэhэн байгаа. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй хүдэлөөндэ эрдэм, соёлой ажал ябуулагшадай үүргэдэ хабаатай, эб найрамдалай ба буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдэ интеллигенциин хабаадалгые саашаданиь үргэдхэлгын элдэб асуудалнууд мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын тула эрдэм, соёлой ажал ябуулагшад аргатай бүхы юумэ хэхэ ёhотой гэжэ совет делегацине толгойлогшо түгэсхэлэй пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Ядерна буу зэбсэгүүдые таарамжатай зохидоор хороохо гээшэ эб найрамдал хангалгын ори ганса эрхэ нүхэсэл болоно гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Энэ асуудалые шиидхэлгэдэ интеллигенциин түлөөлэгшэд айхабтар ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Шэнэ ядерна ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхолгые зогсоохын, тодхогдоhон ракетэнүүдые гаргахын, тиигэжэ адли тэгшэ эрхын ба аюулгүй байдалай гол ёhоной үндэhөөр буу зэбсэгүүдые үрэ түгэсөөр хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ шухала байдал байгуулхын тула дайн дажарта эсэргүү хүдэлөөе эдэбхижүүлхэ уялгатай байна. Буу зэбсэгүүдые хуряахын, эб найрамдалые бэхижүүлхын түлөө хүдэлөөндэ совет интеллигенциин хабаадажа байhан тухай тэрэ хөөрөө.

Энэ хуралдаан буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада эсэргүү тэмсэлээ үргэлжэлүүлхээр интеллигенциин эрид шиидэнхэй байлгын гэршэ болобо гэжэ дэлхэйн бүхы оронуудай эрдэм ухаанай ажал ябуулагшадта хандаhан Хандалга дотор тэмдэглэгдэнэ. Уласхоорондын асуудалнуудые эбэй ёhoop гуримшуулан шиидхэлгэдэ бүхы гүрэнүүдэй правительствануудай эдэбхитэйгээр хабаадажа байhан уряа документ дотор бии.

Энэ уулзалга буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада эсэргүү тэмсэлдэ эрдэм, соёлой ажал ябуулагшадай хүсэлэл оролдолгонуудые элсүүлэн нэгэдүүлхэ байhаниинь дамжаггүй гэжэ Бременскэ университедэй профессор Г. Н. Зандкхлер (ФРГ) ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хороолгын асуудалнуудта тогтожо хэлэхэдээ, Советскэ Союзай гаргаhан эб найрамдалта үүсхэлнүүд шухала удха шанартай байна гэжэ тэмдэглэбэ. Эб найрамдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха хэрэгтэ hайнаар нүлөөлхэ совет дурадхалнуудые дэмжэнэбди гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

ЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛЭЙ УРЯА

үзэлтэй бүхы хүсэнүүдтэ хандаба.

СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн Д. Драгосавацай хани ёhоной албанай хэрэгээр АНДР-тэ ерэжэ, хөөрэлдөөнүүдые хэhэн тухай хамтын мэдүүлгэ эндэ толилогдобо. Национальна бэеэ дааhан байдалаа тодорхойлхын, бэеэ дааhан байдалтай өөhэдын гүрэнние байгуулхын түлөө тэрэнэй ори ганса түлөөлэгшын — ООП-ой хүтэлбэри доро Палестинын араб арадай үнэн зүб тэмсэлые үгэ дуугүйгөөр дэмжэжэ байhанаа тэрэ баталаа. Булимтаран эзэмдэгдэhэн араб газар нютагуудhаа Израилиин сэрэгүүдые бүрин хүсэдөөр гаргаhанай ашаар лэ Дүтын Зүүн зүгтэ үнэн зүб, бата эб найрамдал хангагдаха ёhотой гэжэ хоёр тала тэмдэглэбэ. Оронойнгоо газар дайдын бүрин бүтэн байхын түлөө Ливанай түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй тэмсэлтэй, мүн сүлөөтэ ба бэеэ дааhан байдалайнгаа түлөө ЮАР-ай ба Намибиин арадуудай тэмсэлтэй hаналаа нэгэдэжэ байhанаа тэдэнэр батадхаа.

hАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЫН ДОЛООН ХОНОГ

СТОКГОЛЬМ. Эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааhан байдалай түлөө Урда Африкын арадай тэмсэлтэй hаналаа нэгэдэлгын долоон хоног Швецидэ дүүрэбэ. Оронoй политическэ, ниитын, залуушуулай ба шажанай 40-өөд эмхинe нэгэдүүлдэг Урда Африкые гансаардуулан таhалхын түлөө комитет (ИСАК) тэрэниие үнгэргэхэ үүсхэл гаргаа hэн.

Долоон хоногой программын үндэhөөр олоной хабаадалгатай митингнүүд, суглаанууд бүхы Швеци дотор үнгэргэгдэhэн, фотовыставкэнүүд эмхидхэгдэhэн, геноцидай политика бэелүүлдэг ЮАР-ай расис захиргаанай гэмтэ ябуулгануудые элишэлэн харуулhан листовконууд тараагдаhан байгаа.

И ХАРИЛСААГАА ХҮГЖӨӨХЭ

СФРЮ-гэй хоорондохи хани харилсаае саашаданиь хүгжөөхөөр хоёр оронoй шиидэнхэй байhые баталба гэжэ СКЮ-гэй орган —«Коммунист» журнал бэшэнэ.

Хоёр оронoй хоорондохи али бүхы харилсаае саашаданиь бэхижүүлхын тула шэнэ түсэбүүд энэ уулзалга дээрэ хараалагдаhан байна. 1955 оной Белградай Деклараци, 1956 оной Москвагай Деклараци болон Мэдүүлгэ доторхи гол ёhонуудта үндэhэлдэг совет-югославиин харилсаанууд тогтуурита hайн байна гэжэ энэ уулзалга үшөө дахин элирхэйлэн харуулаа. Иимэ хараа шэглэл хоёр оронoй арадуудай аша туhада, эб найрамдалай ба социализмын аша туhада харюусана.

Николай ДАМДИНОВ

ДЭЭРЭ ЗҮРХЭТЭЙ ДЭМШЭЙ

(«Дайнай hүүлдэхи жэлнүүдтэ» гэжэ поэмэhээ)

1.

Түрүүшээр Дэмшэй амгалан сагай
Түсөрөө-наяраагүй оршон байдалда
Орожо ядажа зобод гэhэн юм.
Орёосо тамхяа татаха үедөө
Окоп соогоо hууhан юумэдэл,
Толгойгоо доошонь духыганхай,
Тон хомхойгоор hоросогоохо.

Нажарай үдэшэ тэнгэрнин дуунай
Наяран гэнтэ зэдэлшоо hаа:
— Хаанаhаа бууданаб? Хорогты!—гэжэ
Хаахираад, hууриhаа харайжа бодохо.

hүни нойрмоглоод нэгэтэ, hамгаяа
hүрдөөн: — Гараа үргэ! Хенде хох*!— гэжэ
hүхиржэ байтараа, hэриишэhэн юм.

Гэрэлээ носоогоод, удаан hуугаа hэн.
Гэлэгмаань: — Хүрөө. Зай, унта.
«Хенде хох» гэжэ хэндэ hүхирөөбши?
Хэрэггүй ааша бү гарга, — гээ hэн.

Хоёр—гурбан жэл дайниинь нигэжэ
Хойноhоонь мүрдэн нилээд зобоогоод,
Саашаа болоходоо, аалида-аалидаhаар,
Сагай долгиндо хушагдажа эхилээ.
Томохон орёосоо Дэмшэй-ахаймнай
Тохиингүй, сэхээр зогсоод татана.
Тэнгэриин дууе обёорхоош болинхой.
Тэрэшэлэн, Гэлэгмаа hамганииньшье
Гэмнэн, Дэмшэйдээ мууларханагүй.

Хэдышье дээрэ зүрхэтэй гэгдэбэл,
Хилээмээ яажа олохо тухайгаа
Дэмшэй ахаймнай мартаhан байбагүй.
Эхилжэ ерэhээр, хамсыгаа шуужа,
Элдэбын мэргэжэл туршажа үзэбэ.

Дээрэ зүрхэтэй гэгдэhэн тэрэмнай
Дэбтэр саарhа урдаа дэлгэжэ,
«Шүдэн балай, нюдэн балай» —
Шүлэг бэшэлгые дайлажа оробо.
«Үнэн ушар» гэжэ тэмдэглээд,
«Үнэн» газетэдэ дурадхана.
Зохидоор бүтэбэ гэhэн түүбэрээ
Зохёолшодой холбоондо ябуулна.
«Хуби заяаемни харалсыт», — гэжэ
Хоца Намсарайндашье бэшээд үзэнэ.

Хорондоо гэжэ, нилээд оролдон,
Хоёрхон шүлэгөө гаргажа hалаба.
Хүлhөө аршан, шэлээ маажажа:
«Хүрөө даа, — гээ hэн. —Ажалынь ехэ.
Арбаад жэл соо саарhа хээлэжэ,
Роман гээшээ дүүргэдэг юм байна.
Гурбан үйлэтэй нэгэхэн зүжэгые
Хоёр жэл соо бүтээдэг юм байна.
Үмдэнэйнгөө элэтэр hуун гэhээнь,
Үшөө тэрэмнай голуулжа болодог.
Үгы даа, зохёолшо намhаа гарахагүй».

Наймаанай хэрэгтэ оролсоод үзэбэ.
Найгаса бүхэли үдэртөө зогсоод,
Олоhон юумэниинь харагдабагүй.

Үнгэрhэн дайнhаа бусаагүйшүүлэй
Үбгэршэhэн эжы, абанарай
Үүдээр шагаабал, тэдээндэ миинтэ
Сай, бүд, дабhа орёогоод үгэдэг
hайхан иимэ заншалтай hэн.
Үхибүүд тухайда хэлэлтэгүй даа:
Үмдэдэйнь хармаанай ударха болотор,
Амтатай шэхэр шэхэжэ үгөөд лэ,
Аргагүй баяртай үлэдэг hэн ха.

Хахад жэл болоод шалгажа үзэхэдэ,
Хамаг дутааринь харагдаад үгэбэ.

Тунгаасагүй энэ наймаашамнай
Тугалтай үнеэгээ тушаажа үгөөд лэ,
Сэхыень хэлэхэдэ, hанаагаа амаран,
Сэгтэй дээрээ тэндэhээ холодобо.

«Эрдэмдэ hураха хэрэгтэйл даа»,—гээд,
Элдэбын номуудаар бэеэ ашанхай,
Үдэшэниинь ябажа арбадахиие
Үзэлэй бэрхээр дүүргэжэрхибэ.
(Багаhаа тэрэмнай номдо hонор hэн).

Багшанарай институтда оробо.

Хоёрдохи үнеэгээ худалдажа,
Хооhоор шахуу гэртэхинээ орхёод,
Улаан-Үдэдэ байжа туршаба.
Ухааниинь хурса, сээжэнь hонор,
Яаhандааш эрхимэй эрхимээр hуража
Ядахагүй аад лэ, нэгэл юумэндэ
Шүдэрлүүлhэндэл татагдашоо hэн.
«Шүдхэр абаг, яажа байнабиб?» —
Гэhэншье hаа, аргагүйдэбэ:
Гэлэгмаа hамгандаа жүтөө hанажа,
Амар заяагаа алдашалайл даа.

Агаарай онгосоор ниидэжэ ерээд лэ,
Арбаад хоногто гэртээ хэбтэбэ.
«Агроном хүбүүмнай hамгагүй гэнэ гүш?
Аймагай дарганар харагдаагүй гү?
Орьёл хадата Армениhээ
Олон барилгашад буухань гэлсэнэ ...»
Гэлэгмаа, түрүүшээр энеэжэ байhанаа,
Гэнтэ сухалаа ехээр хүрэбэ.
«Хорин табатай наhандамни
Хорхойн зэргээршье жүтөөрхөөгүй аад,
Дүшэндөө дүтэлhыем мэдэжэ байгаад,
Дүлин-балайгаар юундэ аашалаабши?
hураха юм hаа, hуража гара,
Үгы юм hаа, хая саашань!»
— Хаяхаб!
— Хая!
Дайнда ябаhан,
Харахые хараhан, үзэхые үзэhэн
Дэмшэй тиигэжэ, ехээр шаналангүй,
Дээдэ hургуулиа орхиhон байгаа.

2.

Хүсэл үндэр Дэмшэй, нэгэ үеэр,
Хүдөө нютагтаа соёлой хэрэгые
Хүсэн дээрэнь гаргалсахам гээд,
Клүүбэй даагшаар хүдэлжэ оробо.
Бэлигтэй hонор залуушуулые
Бэеэ тойруулан зоригжуулаад,
Зүжэг наада бэлдэхэ гэбэ.
«Табяа hаа — табан үйлэтые,
Шэлээ hаа — Шекспирые», — гэжэ
Зорилгоёо зохидоор мэдүүлбэ.
Оложо ерэхэдээ, омог хүйхэрнүүд
«Отеллоhээ» эхилээ бэлэйл даа!

Хорёодхон наhаяа hаял хүсэhэн
Хонгор сарюухан, гэнэн сэдьхэлтэй
Дэнсэмаа гэдэг хөөрхэн басагаар
Дездемоные наадуулха болобо.
Дээрэ зүрхэтэй Дэмшэй-ахаймнай
(Оролдолгонь ехэдээ юм гү,
Омогынь али хүдэлөө юм гү)
Отеллэдэ таарахаб гэбэ.

Доржо—дож, унтаана Бигар—Монтано,
Яруу Гүнтэб— Яго болохо,
Урбаанцоев — Брабанцное наадаха
гэгдэбэ.

Үбэлэй hүниин утые hайшаан,
Үдэшэ бүхэндэ клүүбтэ ерээд,
Унтаха нойроо хайрлангүйгөөр,
Урматайгаар бэлдэдэг байбад.
hанай Дэмшэй дээрэ зүрхэтэй,
Мавр боложо дүүрэнхэйл даа.
Хаб хара хөөгөөр нэгэтэ гэртээ
Хамаг нюураа будажархинхан,
Гэрэлэй урда зогсожо байба.
Гэлэгмаа газааhаа орожо ерээд,
Гэнтын ехэ сошордолhоо:
«Хара анахай, шүдхэрынь бэ!»,—гээд,
Харанхалжа унашан алдалайл.

Тухашаруухан саг Гэлэгмаада
Тулажа ерээл даа эдэ үдэрнүүдтэ.
Ямаршьегүйгөөр эдеэлжэ hуутараа,
Ягые Дэмшэйнь ухаандаа оруулаад,
Дэмырhэн юумэдэл шүдөө хабиржа:
«Дездемономни!»—гээд ёолошонол даа.

Дездемоношье Дездемоноороо,—
Шэхэндэ зөөлэн, аятай нэрэ,
Шекспир зохёогоо гэжэ мэдэнэбди.
Гансал юумэн Гэлэгмаада
Гайхалтай шэнги hанагдаба:
Дэмшэй-ахаймнай Дездемоноёо,
Дэнсэмаагай нэрэтэй hамаран,
Зүрхэнэй халуун мэдэрэлтэйгээр
Зүүдэн соогоо ооглодог болобо.

hамганай жүтөөн шангахан даа,
hанажа ядаха юумэн байхагүй.
Гэнэн гүлмэр Дэнсэмаагай
Гэртэхиндэ Гэлэгмаа ошобо.
Сэдьхэл тэнюунээр сайлажа hууhан
Сэдүү Пэлмаа хоёрые золтобо.
— Амархан интэжэ hууха үедэтнай
Аюул тодхор бэлдэгдэжэ байнал.
Зүгөө төөрииэн миниитнай Дэмшэй
Зүжэг наада табилган дээрэ
Барhан хөөрхэн басагыетнай
Бахалуурдажа алахаяа байнал, —
Гэжэ Гэлэгмаа гэмэрэн дуулгаба.
Хүнгэнөөр Пэлмаа hүрэжэ бодобо,
Хүдэлсэ аалин Сэдүү дархан
Шэрэм балтадал нюдаргаяа
Шэрээ дээр табяад шэртэжэ hууба.
— Хара золигшни!
— Яяр янданшни!
Хаанаhаа нигэжэ, газар дороhоо! —

(Гэнэдэлтэ ушарые лаб зайлуулха
Гэлэгмаа ухаандаа түсэбтэй байгаа).
Эндэл Гэлэгмаа нюусахан нэгэ
Эршэтэйхэн түсэбөө дэлгэбэ.
Эсэгэ эхэ хоёрой hанаае
Эрхимээр залаад, гэдэргээ бусаа hэн.

...«Отелло» зүжэгэй табигдаха үдэрынь
Орожо ерэбэл даа, хаhа болзортоо.
Олоор зон сугларaa, hонирхол ехэ.
Яруу Гүнтэб Яго болобо,
«Яаhан муухай амитан бэ!—гүүлэбэ.—
Яhа хаяхадаа шадамар гээшэпь!»
Омог дорюунаар Дэмшэй-ахаймнай
Орилжо, энеэжэ, эрхиржэ байгаад,
Отеллые бэелүүлээ бэлэй.

Хорёодхон наhаяа hаял хүсэhэн
Хонгор сарюухан гэнэн сэдьхэлтэй
Дэнсэмаа гэдэг хөөрхэн басаган
Дездемоные харуулжа шадаба,
Доржо —дож болобо, унтаана Бигар—
Монтано,
Урбаанцоев — Брабанцное наадаба.
...hүүлшын үйлэ эхилбэл даа.
hүртэ арсалан шэнгеэр эрхирэн,
Орондоо хэбтэhэн Дездемонодо
Отелло маряаhаар дүтэлжэ ерэбэ.
Арбан хургаяа арбайлганхай,
Амаргалыень бажууха hанаатай...
— Дэмшэй, хиирээ гүш, алахашни гү?
— Дэнсэмаамни, hэриии, зугадыш! —
Гэhэн хашхараанууд гэнтэ дуулдаад,
Сэдүү Гэлэгмаа хоёр гүйдэлөөр
Сценэ дээрэ харайлдажа гарабад.
Хүлеэгдээгүй энэ ушарhаа
Хүшэгэ хааха хэрэг гараба.
— Саашань харуулыт!
— hаалта бү хэг лэ!
— hаа-hаа, яажа байhан зон бэ!
Хүл дэбhэлгэн, эшхэрээн шангарна...
Хүшэгын дахин нээгдэн гэхэдэ,
Шекспир Вильямай ухаандашье
Шэбшэгдээгүй зураг харагдаба.
Сэбэрхэн басагаяа гар дээрээ үргөөд,
Сэдүү дархан энсэбхилшэнхэй:
— Харагты, абараабі Амиды!—гэнэ.
Харин саанань —Дездемоные
Бахалуурдаха ёhотой Дэмшэй-ахаймнай
Гэлэгмаадаа бахалуурдуулшоод,
Гэдэргэ-hөөргөө найгажа байба...
Дархагар задарюун хэды хүбүүдүүд
Дархан Сэдүү Гэлэгмаа хоёрые
Дахин hууридань асаржа hуулгабад.
Олоной эрилтээр саашань дууhан
«Отеллээ» хаража hалабад.

Аадар шэнги альга ташалгаар
Артистнарай бэлигынь сэгнэгдээ.

Дүнгынь дүүрэнээр хэлэхэ болоо hаа,
Шекспирые табиhанай hүүлээр
Шэнэ эбтэй айл бии болоо hэн.

Монтано болоhон унтаана Бигарнай
Сэбэр hайхые сэгнэжэ шададаг
Сэдьхэлтэйхэн хүбүүн байжа,
Дездемона-Дэнсэмаатай
Дэрэеэ нэгэдхэн, гэрлээ бэлэй.

Үнэн сэхыень хэлэбэл, нэгэ жаа
Үлүү жүтөөрхөө Гэлэгмаа-абжаа!

* «Хенде хох (нем.)—гараа үргэ

ТЕАТР

ЛИТВАГАЙ СЦЕНЭТЭЙ УУЛЗАЛГА

Хуушанай Вильнюс хотын үйлсэнүүдэй хотирхой гээшэнь! Тэргэтэй морёор арайхан лэ гэжэ ябахаар. Тиибэшье, тэбхэрхэн шулуу дэбдижэ бүхэлһэн эдэ үйлсэнүүд дабтагдашагүй өөрын шэнжэтэй. Хэзээ нэгэтэ энээгүүр агуу тайжа Гедиминасай сэрэгшэд эгээлэй зоной һүр бадаруулан үнгэрдэг байгаа. Хэрээһэтэ түмэн олон сэрэгшэд хэды оролдоошье һаа, хотын шулуун ханые дабажа, хотирхойхон үйлсэнүүдыень эзэмдэжэ шадаагүй... Хожомынь энээгүүр Наполеон Бонапарт шуһан харгыгаа харгылжа үнгэрөө... Хуушанай хотын үзэсхэлэнтэ һайхан һүмэнүүдые тэрэ хомхой нюдөөр хаража, аргатай һаа, ельган дээрээ абаад ябашахаар зүблэһэн түүхэтэй.

...Максим Горькиин нэрэмжэтэ гудамжа. Хоёр хажуугаарнь— хуушанай шулуун гэрнүүд. Гэр бүхэниинь өөрын онсо шэнжэтэй, өөрын һонин түүхэтэй. Гэбэшье эдэ гэрнүүд бүгэдэ шахуу һүрөөтэ нэгэ үйлэ ушараар холбоогдонхой. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һаяхан эхилээд байхада, энэ һайхан гудамжа бусадһаа ехээр бомбодуулжа, хоёр хажуугайнь байшангууд оёороороо гэхээр һандаргагдаһан байгаа бшуу. Теэд үнэһэн тоборог сооһоо дахяад мүндэлдэг үльгэрэй Феникс шубуун мэтээр, гудамжамнай һэргэн бодоһон юм даа гэжэ Вильнюс хотынхид омогорхон хөөрэдэг байгаа һэн.

Горькиин нэрэмжэтэ гудамжа мүнөө үедэ үшөө нэгэ һайхан шэнжэтэй гэжэ абаһаар хэлэхэ ёһотойбди. Түүхэтэ үйлсын эхинһээнь шахуу абажа, доболиг нюруунь нилээд үгсэһэнэйнгөө удаа, гэб гэнтэ баруун гар тээшээ хотирһон үйлсэхэнөөр дабшабал, Литвагай ССР-эй Залуушуулай театрай байшан руу сэхэ гаража ерэхэт. Энэ театр орон доторнай нилээд суурхадаг болонхой. Даля Тамулявичюте, Эймунтас Некрошюс мэтын оюун бэлигтэ режиссёрнууд театрай коллективые мүнөө сагта хүтэлбэрилнэ.

Искусство шэнжэлэлгын эрдэмэй доктор Видас Силюнасай хүтэлбэрилдэг театральна шүүмжэлэгшэдэй лабораториин ээлжээтэ семинарта суглараһан бидэнэр суута театрай сценэ дээрэ табигдаһан хэдэн зүжэг хараха золтой байгаабди. Гадна Литвагай гүрэнэй драмын академическэ театрта нэгэ зүжэг, Каунас хотын гүрэнэй драматическа театрта үшөө нэгэ зүжэг һонирхон харагдаһан байха юм. Тэрэшэлэн Литвагай театр шэнжэлэгшэдтэй, режиссёрнуудтай, мэдээжэ актёрнуудтай, журналистнуудтай уулзагдаа. Мүнөө эдэ бүхы уулзалганууд тухайгаа тобшохоноор хөөрэхэ хүсэлтэйб.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ТЕАТРТА

Литвагай ниислэлдэ хүрэжэ ерэһэн лэ үдэртөө Залуушуулай театрта уригдабабди. Болгариин драматург Ф. Калай «Һүниин тэндэ уулзаһан дүрбэн» (Четверо в полночь») гэһэн комеди тэрэ үдэшэ харуулагдаа. Театрай байшанда дүтэлжэ ябахадаа, оршон тойрондонь айхабтар олон зоной суглараад байхые обёороод, бидэниие хүргэлсэжэ ерэһэн Рута Каталёне гэжэ нүхэрһөө энээн тушаа асуухадамнай, тэрэмнай гараараа зангаад:

— Оо, юун гэжэ һананабта! Залуушуулай театрта жэлдээ хоёр дахин орожо шадабал, вильнюсээрхин өөһэдыгөө золтойдо тоолодог юм лэ. Театральна бүлгэмдэмнай билет захиһан хүнүүдэй бэшэгүүд хэдэн зуугаар орожо байдаг гээ һаамни, сохом этигэжэ ядаха ёһотойт,— гээ бэлэй...

Театртаа айхабтар ехээр дурлажа, зүжэг бүхэниинь заабол харахые тэрүүлдэг вильнюсээрхид харалгын зал соо ороод байхадаашье, бидэниие гайхуулаа. Эды анхаралтай, театрэй искусствые гүн сэдьхэлээрээ ойлгодог харагшадтай зохёохы коллективтэ үнэн зүрхэнһөө атаархамаар һэн.

Болгар драматургын зүжэгые театрай ахамад режиссёр Даля Тамулявичюте нэйруулан табиһан байна. Оройдоол дүрбэн актёрой хабаадалгатай, тиимэһээ гастрольдо абажа ябахада, таатай, тэрэ мүртөө удхаар гүйхэн, «һамааруулгын» лэ зүжэг байһан тула «Һүниин тэндэ уулзаһан дүрбэн» театрай репертуарта оруулагдаһан байгаа хаш гэжэ һанагдаа бэлэй. Гэбэшье энэ зүжэгые хараһандаа гажарһан хүн бидэнэй дунда байгаагүй. Ушарынь гэхэдэ, айхабтар һонин актёрнуудай наадахые хараа бшуубди. Г. Гирдвайнис, А. Латенас, К. Андреяускайте гэгшэдэй эрхим гоёор наадахые хаража, гүнзэгы сэдьхэлһээ баясаабди. Хожомынь тэдэ актёрнуудай ондоо зүжэгүүдтэ, түхэл хэлбэреэрээ ташуэ ондоо образуудые бүтээхыень харахадаа, актёрско эрхим һургуулитай мэргэжэлтэд Залуушуулай театрта олон юм байна гэжэ этигээбди.

Англиин драматург К. Хиггинс, француз мэдээжэ кинодраматург Ж. Карьер гэгшэдэй «Гарольд ба Мод» гэһэн трагикомедиие мүн лэ дурсагдагша режиссёрой найруулгатайгаар хараабди. Наян наһаа гүйсэһэншье һаа, сэдьхэлээр залуу үлэһэн эхэнэртэ эдир хүбүүнэй дурлаһан тушаа домоглодог уянгата энэ зүжэг нэн түрүүлэн Франциин «Одеон» гэдэг театрта, хожомынь манай оронойшье хэдэн театрта табигдаһан юм. Минии һанахада, залуушуулай театрай зүжэг имагтал режиссурынгаа талаар һонирхол татамаар байгаа. Сценэ дээрэ юунэй боложо байһые таһалгаряагүй анхаралтайгаар адаглажа һууһан хүндэ режиссёрско найруулгын бүхы «нюусанууд» бэлэхэнээр таагдажа байгаа бшуу. Тиин найруулагшын ухамайлжа зохёоһон аргануд даншье һаа олон байжа, гүйсэдхэгшэдэй үнэн сэдьхэлһээ ордоһолон наадаха арга боломжые хаһажархёо бэшэ гү даа гэжэ һанахаар һэн.

Тус зүжэгэй гол рольдо наадаһан залуу артист С. Барейкис геройнгоо зан абариие, сэдьхэлэйнь байдалые этигэл түрэмэ гүнзэгыгөөр, психологическа талаарнь тодоор харуулжа шададаг, бэлиг түгэлдэр гүйсэдхэгшэ байһанаа гэршэлээ. Харин гол героиниин рольдо наадаһан Ниёле Гельджинитиин хүдэлмэридэ нэгэн үгөөр сэгнэлтэ үгөөдхихэнь бэрхэтэй.

Наһажаал хүнэй ролиие залуу актрисада даалгаха ушар үсөөншье бэшэ дайралдадаг гээшэ ааб даа. Режиссёрнууд иимэ алхам хэхэдээ, имагтал артистын гүйсэдхэхы шадабарида найдаһан байдаг. Дурсагдаһан ушарта Ниёле Гельджинити хүгшэн хүнэй зан абариие, тэрэнэй гадаадын түхэл маягые дээшье һаа оролдосотойгоор бүтээхэдээ, сценэ дээрэ үлэмжэ ехээр бэеэ барижа наадана гэжэ ажаглагдаа һэн.

Тус театрта хараһан үшөө нэгэ зүжэгнай бултанай сэдьхэлдэ гүнзэгыхэн лэ мүр сараа үлөөгөө хэбэртэй. Киргиз суута уран зохёолшо Чингиз Айтматовай «И дольше века длится день», («Буранный полустанок») гэһэн романай удхаар Г. Кановичюс зүжэг найруулжа. Залуушуулай театрай оюун бэлигтэ режиссёр Э. Некрошюс тэрэниие сценэ дээрэ табиһан юм. Эймунтас Некрошюсой табиһан гурбан зүжэг (өөрынь бэшэһэн «Квадрат», В. Коростылевой «Пиросмани, Пиросмани...», мүн гурбадахинь дээрэ дурсагдаһан зүжэг) наһаар залуу режиссёрые бүхы орси доторнай суурхуулаа. Эдэ гурбан зүжэгэйнь һүүлшынхиие мүнөө хараха золтой байгаабди.

Юу хэлэхэб, Ч. Айтматовай роман мэтэ темынгээ талаар баян зохёолые сценын хэлэндэ оруулха гээшэмнай зүрхэ алдамаар харюусалгатай хэрэг юм бээз. Теэд Э. Некрошюс түрүүтэй театрай зохёохы коллектив зориһондоо хүрэжэ шадаал гээшэ ха гэжэ зүжэгыень хараад байхада мэдэрэгдээ. Хүн түрэлтэнэй ухаан бодол, алибаа юумые мартангүй һанажа ябаха тухай асуудалай зүжэгэй гол темэ болгогдон шэлэгдэһэниинь тон зүб гэжэ зүбшэн хэлсэлгэ дээрэ тэмдэглэгдээ. Тиин режиссёрой «хэлэнэй» хэды орёошье һаа, тон һонирхолтой, метафорануудаар баян байһаниинь театральна шүүмжэлэгшэдэй һайшаалда хүртэһэн байха юм. Гадна залуу актернууд С. Барейкис (Манкурт), А. Латенас (Едигей) гэгшэдэй гүйсэдхэхы шадабариие онсолон тэмдэглэхээр байгдаа.

Игэжэ Залуушуулай театрай сценэ дээрэ гурбан зүжэг хараад байхадаа, эндэ тогтоһон зохёохы оршон байдал тушаа бага зэргэ бодомжолжо үзэхэ аргатай болоогдоо һэн. Режиссёрнууд гээшэ мүнөө сагта театрай гол нюур болоно гээшэ ааб даа. Тус театрта режиссёрнуудэйнь бүридэл найдамтайшье, баташье юм байна гэжэ харагдаа. Ахамад режиссёр Д. Тамулявичютегэй Э. Некрошюс, Г. Падягимас мэтын бэлигтэй залуу режиссёрнуудые алишье талаарнь дүнгэжэ, зохёохы бүлэг болгон нэгэдхэжэ шадаһаниинь яахын аргагүй һайшаамаар лэ даа. Залуушуулай театрай артистнуудай олонхинь—Вильнюсэй консерваториин актёрско отделениие дүүргэһэн зон. Актёрско нэгэн һургуулитай зоной сугтаа хүдэлхэдэнь, һайн байна ёһотой гэжэ энэ ушараар тобшолол хэхээр байгаа.

Театрэй репертуарта мүнөө сагта классическа 4 зохёол, мүнөө үеын драматургнуудай 21 зохёол, тэрэ тоодо багашуулда зорюулагдаһан 6 зүжэг оролсоно. Тодорхойлбол, Жан Батист Мольерэй, Лопе де Вегын, Генрик Ибсенэй, Антон Павлович Чеховэй зохёолнууд классическа репертуарһаа, С. Шальтянис, В. Пальчинскайте, Г. Канозичюс, Л. Разумовская, В. Коростылев болон бусадай зүжэгүүд мүнөө үеын драматургиһаа театрай репертуарта оруулагдана. Залуушуулай театрай зүжэгүүдые хараха үедөө сэдьхэлдэмни түрэлэн бодолнууд иимэрхүүл даа.

ПРОМЕТЕЙ, ИКАР...

Литвагай мэдээжэ поэт Юстинас Марцинкявичюсай «Прометей», «Икар» гэһэн дилогиин удхаар найруулагдаһан зүжэгые Литвагай ССР-эй драмын академическэ театрай сценэ дээрэ хараабди. СССР-эй арадай артист, Литвагай ССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Генрикас Ванцявичюс тус зүжэгые 1981 оной һүүл багаар театртаа найруулан табиһан юм.

Философско гүн гүнзэгы удхатай фарс гээшэ ха гэжэ зүжэгэй жанрые һанаандаа тодорхойлхо зуураа, найруулан табигша тэрэниие ямархан онол аргануудаар сценын хэлэндэ оруулаа хаб гэһэн бодолойгоор сценые адаглажа һуугаа бэлэйб. Тиин тэндэ асари ехэ амфитеатрай тодхоогдонхой байхые харахадаа, «театр соохи театр» гээшые харахамнай хаяа гэжэ һанагдаадхёо. Үнэхөөрөөшье, тэрэ бэеэрээ үбгэн Океан басагад.аяа сценэ дээрэ бии боложо, эхилхээ байһан зүжэг дотор хэнэй ямар роль гүйсэдхэхэ байһаниие бултанда ойлгуулна, һүүлшынгээ зүбшэлнүүдые хубаарилна...

Зай, иихэдээ зүжэгэй үйлэ хэрэгүүдэй үргэлжэлхэ үедэ энээхэн лэ түхэл маяг сооханоо актёрнууднай наадажа, немец суута режиссер Бертольт Брехтын номнодог «хамаархалгүй байлгын онол аргада» дүтэрхыгөөр рольнуудаа гүйсэдхэхэнь ха юм гээд һанагдаа. Теэд зүжэгэй эхиниинь дунда болон һүүлэйнгээ хубида ямаршье хабаагүй мэтээр үзэгдөөл даа. Эхинһээ хойшо ондоо аргаар наадахаар баадхагдалан актёрнуудай зүжэгэй тэн багта ёһотой нулимса адхаха аргагүй болошоһониинь ойлгосотой ха юм... Эгээл эндэхэнэ найруулан табигшын эндүүнь байна хаш гэжэ тухайлагдаа бэлэй.

Иимэ һонин нэгэ зүжэг Литвагай академическэ театрай сценэ дээрэ харагдаһан байна гээшэ. Гэбэшье урагшагүйгөөр табигдаһан ганса зүжэг театрай шарайе элирхэйлнэ бэшэ ха юм даа. Хэнэйшье мэдэһээр, Литвагай академическэ театр айхабтар һонирхолтой репертуартай юм. Тэрэнэй бүридэлдэ Юстинас Марцинкявичюсай үшөө нэгэ ехэ зохёол — «Миндаугас» «Мажвидас», «Собор» гэһэн драматическа трилоги оролсодог юм. Тиимэһээ удхаар гүнзэгы, һонёор табигдаһан зүжэгүүдыень хараха аргагүй байһандаа голхорон, тус театрай мүн лэ зохид, анхарал ехэтэй харагшадтай байһандань сагаан сэдьхэлһээ атаархалдан, тэндэһээ гаража ошоо бэлэйбди.

ИОНАС ВАЙТКУСТАЙ УУЛЗАЛГА

Һүүлшынгээ үдэр Каунас зорижо ошоһон байгаабди. Ушарынь гэхэдэ, тэрэ үдэшэ Каунас хотын гүрэнэй драматическэ театрта Альберт Камюгай «Калигула» харуулагдаха байгаа бшуу. Театрай ахамад режиссер Ионас Вайткусай найруулһан энэ зүжэг тушаа түбэй газетэ болон журналнуудта уншахаһаа гадна мэдээжэ шүүмжэлэгшэдэй тэрээндэ үгэһэн үндэр сэгнэлтэнүүд тухай нэгэнтэ бэшэ дуулагша һэм. Эдэ бүхы һураг суугай дэмы тараагүй байһанда зүжэгые өөрөө харахадаа, хүсэдөөр этигэжэ абагдаа һэн. Бэлиг түгэлдэр актернууд бэлиг түгэлдэр режиссёрой хүтэлбэри доро хэды һайхан захатые бүтээжэ шадаа гээшэб!

«Дүүрэн засаг гээшэ хүнэй сэдьхэлые абаха танаггүйгөөр бузагайруулдаг», — гэжэ Брехт хэлэһэн юм гэлсэдэг. «Калигулын» гол темые эдэл үгэнүүдээр тодорхойлхоор хаш. Тиин зүжэг дотор энэ темын айхабтар гүнзэгыгөөр харуулагдаад байһанда найруулан табигшыншье, гүйсэдхэгшэдэйшье габьяа ехэ гээд тэмдэглэлтэй. Калигулын зэбүүрхэмэ образые байгуулһан В. Масалскисые, Кесониин рольдо наадаһан Р. Сталилюнайте гэгшые, Геликонтой бидэниие танилсуулһан А. Масюлисые эндэ заабол нэрлэлтэй.

АША ТУҺАТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Литвагай театральна бүлгэмдэ республикын театр шэнжэлэгшэдтэй уулзаа һэмди. Искусство шэнжэлэлгын эрдэмэй доктор, шүүмжэлэгшэдэй секциие хүтэлбэрилэгшэ Ирена Алексайте нютагайнгаа театр шэнжэлэгшэдтэй бидэниие танилсуулжа, хөөрэлдөөнэй эхин һабагшые тагаа һэн. Удаань манай семинарые хүтэлбэрилэгшэ, искусство шэнжэлэлгын эрдэмэй доктор Видас Силюнас лабораториингоо хүдэлмэри тушаа тобшо тэдыгээр хөөрэжэ үгөө. Тэрэнэй удаа театральна шэнжэлэлгын үмэнэдэхи орёо шухала асуудалнууд дайрагдажа, тэндэ суглараагшадай һанаа сэдьхэлые зобооһон зүйлнүүд зүбшэн хэлсэгдэжэ захалаа. Мүнөө үедэ театральна шүүмжэлэлгэ гээшэ үүргэ харюусалгаяа дүүргэнэ гү, тиин театроведүүдэй кадрнууд хэр зэргээр бэлдэгдэнэб, хэблэлдэ толилогдожо байгаа материалнууд удха шанарайнгаа талаар ямар байнаб, драматургиин мүнөө үеын байдал гэхэ мэтын асуудалнуудаар хэн хэндэмнайшье туһатай хөөрэлдөөн тэндэ боложо үнгэрөө...

Долоон хоногой туршада Литвагаар аяншалжа ерэхэдээ, тэндэхи театрнуудай ажал ябуулгаар зарим тэды тобшолол хэхээр байгдана. Удхаар гүнзэгы, найруулгын талаар һонирхолтой зүжэгүүдэй удаа дараалан табигдажа байһаниинь нютагай драматургииншье, театрнуудайшье зэргэ тэгшээр хүгжэжэ байһаниие гэршэлнэ ха юм. Мүнөө сагта республика дотор оюун бэлигтэ режиссёрнуудай найдамтай бүлэгэй хүдэлжэ байһаниинь бүришье һаа һайшаалтай. Гадна тэндэ театральна шэнжэлэгшэдэй, шүүмжэлэгшэдэй ажал хэрэгүүд аша үрэ ехэтэйгээр ябуулагдана гэжэ хүрэһөөр тэмдэглэхээр байгдаа һэн. Аха дүү республикымнай театрнуудай нигэжэ дэмбэрэлтэй һайханаар һалбаран хүгжэжэ байһанда бидэ —Совет ороной хизаар бүхэнһөө ерэгшэд, үнэн сэдьхэлһээ баясажа тараа бэлэйбди.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

«БУРЯАД ОРОН-84» гэһэн фото-зурагай конкурс.
«БИДЭ ХҮДЭЛМЭРИШЭД БОЛОХОБДИ». (Нарин сэмбын комбинадай техническэ мэргэжэлэй училищиин һурагшад үйлэдбэриин практика гаража байна).
П. БУРМАКИН.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт

АРБАДАХИ НААДАНАЙ УДАА

Эрэшүүлэй дунда шатараар Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадanай ээлжээтэ — юһэдэхи, арбадахи уулзалга үнгэргэгдэбэ.

Юһэдэхи наадaнай дүн хаража үзэхэдэ, мүрысөөндэ түрүүлжэ эхилһэн Владимир Умяров эрхим бэрхэ шатаршадай нэгэн — ЛВРЗ-гэй инженер Владимир Талхановые яажашье шүүжэ ядаа. Тиин эдэнэрэй уулзалга тэнсэлгээр дүүрээ. Мүн Владимир Умяров арбадахи уулзалгада хүүгэдэй спортын наймадахи һургуулиин тренер Анатолий Митуповта шүүгдээ. Тэрэшэлэн Анатолий Раднаев һүүлшын хоёр уулзалгада хүүгэдэй спортын наймадахи һургуулиин тренернүүд Алексей Шагжиев, Виктор Максимов гэгшэдтэ диилдэхэдээ, эрхимлэгшэдэй тоодо оролсохоёо болибо.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой инженер Сергей Прутовой юһэдэхи, арбадахи уулзалгануудта Александр Разумов, Будажап Занданов гэгшэдые шүүхэдээ, эрхимлэжэ ябаһан нүхэдөө хүсэбэ. Тэрэ наймадахи уулзалгада ерэнгүй байжа, шүүгдэһэндэ тоологдоһон байгаа.

Бусадай дундаһаа Виктор Максимов, Валерий Шарипов, Виктор Шагдуров гэгшэдтэй Валерий Залкинд, Георгий Абидуев гэгшэдэй наадан сугларагшадай дунда һонирхол татаа. Эндэ Максимов Залкинд хоёр элэнэрээ шүүжэ, шухала очконуудые бэшүүлбэ. Мүн эдэ...

ТОБШОХОНООР

САНА. Саньн урилдаагаар «Буревестник» бүлгэмэй Россин соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Смоленск хотодо болобо. Буряадай багшанарай институдай табадахи курсын студент, спортын мастерта кандидат Саян Жамбалов 30 километрэй зайда урилдахадаа түрүү һуури эзэлжэ, Россин соведэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

КОНЬКИ. Техническэ дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй дунда конькигаар урилдалгаар бүхэроссин мүрысөөн Иваново хотодо боложо, Зүүн Сибириин технологическа институдай машина бүтээлгын факультедэй 4-дэхи курсын студент Степан Стрекаловский 500 метртэ урилдахадаа, 41,8 секунда саг харуулжа, эрхим зургаанай тоодо оробо.

ҺУР ХАРБАЛГА. Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөн Зүүн Сибириин технологическа институдай хүнгэн атлетикын манеж соо үнгэргэгдэбэ. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа «Спартагай» харбагша Гэрэлма Цыремпилова 1268 очко тудажа, түрүү һуури эзэлээ. «Динамо» бүлгэмэй түлөөлэгшэд Цыбикмит Бумбошкина, Лариса Савченко гэгшэд удаадахи һууринуудта гараһан байна.

Эрэшүүл сооһоо «Труд» бүлгэмэй областной соведэй тренер спортын мастер Бато Шойжилцыренов М-1 упражненеэр 1253 очко абажа, илалта туйлаба. «Спартагай» мэргэшүүл А. Черняк, К. Эрдынеев удаадахи һууринуудые эзэлээ.

В. МИРОМАНОВ.

ҺУРАГШАДАЙ СПАРТАКИАДЫН ТООСООГООР

Һурагшадай бүхэроссин XVII спартакиадын тоосоогоор эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдаалгын барилдаагаар Алас-Дурна зүгэй зоныи мүрысөөн Буряадай мебель бүтээлгын, модо болбосоруулгын комбинадай спортзал соо боложо байна. Долоон область, хизаар болон автономито республикын 80 гаран барилдаашад зоныи наадаанда хабаадана.

Эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ — республикын гэгээрэлэй министр П. Ф. Бардаханов, РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын түлөөлэгшэ Н. А. Жеребцова, мүрысөөнэй ахамад судья— уласхоорондын категориин судья К. С. Олзоев гэгшэд спортсменүүдые халуунаар амаршалжа, энэ мүрысөөндэ амжалта туйлахыень хүсэбэ.

Түрүүшын үдэр Яхадай болон Буряадай АССР-нүүдэй, Амарай ба Сахалинай областьнуудай эдир барилдаашад илангаяа һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа.

Ивалгын дунда һургуулиин һурагша Виктор Монсонов 52 килограммай шэгнүүртэн сооһоо илажа гараха аргатай. Тэрэ Б. Дондоков (Шэтэ) В. Сыренов (Хабаровск) гэгшэдтэй уулзахадаа, тогтоон торгонгүй шүүжэ гараба. Түгэсхэлэй уулзалгада тэрэ Яхадай АССР-эй түлөөлэгшэ 1-дэхи разрядтай Родион Заморщиковтой уулзаха байна.

60 килограммай шэгнүүртэ Түнхэнэй районой түлөөлэгшэ Намсарай Будаев өөрын онсо арга дүрэтэй, бар хүсэтэй байһанаа харуулаа. Тэрэ Амарай областиин В Веселовые диилэбэ. Удаань Хабаровска хизаарһаа ерэһэн Д. Сухофеевтэй уулзахадаа, ядамаггүйгөөр хэдэн балл абажа, урагшаа гарахадаа, һанаагаа амаржа, арай диилдэшэн алдаба. Энэ алдуу эндүүһээ һургаал абажа, саашадаа бүхы хаба...

НИКОЛАЙН ҮШӨӨ НЭГЭ АМЖАЛТА

Залуушуулай дунда дүрэ буляалдаалгын барилдаагаар уласхоорондын заншалта мүрысөөн Болгариин Перник хотодо болобо. ГДР-эй, Румыниин, Польшын, ФРГ-гэй, Югославиин, СССР-эй ба Болгариин суглуулагдамал командануудай 100 гаран бэлигтэй бэрхэ барилдаашад энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаһан байна.

Эндэ манай ороной суглуулагдамал командын дүрбэн барилдаашад илалта туйлаа. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, Гомель хотоһоо Норайр Айвазян (48 килограмм), Карагандаһаа Владислав Хакимов (68 килограмм), Улаан-...

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНТО БУРЯАДАЙ ГҮРЭНЭЙ ДОРЖИ БАНЗАРОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ БАГШАНАРАЙ ИНСТИТУДАЙ ЗАОЧНО ОТДЕЛЕНИДЭ АБАЛГА...

Иимэ мэргэжэлнүүдээр абтаха гэбэл: математика, юрэнхы техническэ һуралсал ба ажал, ород хэлэн ба литература, түүхэ, биологи, физическэ хүмүүжүүлгэ, эхин һуралсалай педагогико болон методико. Һуралсалай болзор— 5 жэл.

Дунда һуралсалай программын хэмжээн соо оролгын шалгалтанууд үнгэргэгдэхэ. Математика, юрэнхы техническэ һуралсал ба ажал гэһэн мэргэжэлдэ—ород хэлэн ба литератураар(бэшэлгээр), математикаар (бэшэлгээр ба сээжээр), физикээр (сээжээр); түүхэ, ород хэлэн ба литературaар—ород хэлэн ба литературaар (бэшэлгээр ба сээжээр), СССР-эй түүхээр (сээжээр), хари хэлээр (сээжээр), биологиин мэргэжэлээр — ород хэлэн ба литература (бэшэлгээр) биологёор (сээжээр), химеэр (сээжээр), физикээр (сээжээр); физическэ хүмүүжүүлгын мэргэжэлээр— ород хэлэн ба литературaар (бэшэлгээр), тусхай һуралсалаар (хүнгэн атлетикэ, гимнастика, тамаралга), химеэр (сээжээр), биологёор (сээжээр), эхин һуралсалай педагогико болон методико гэһэн мэргэжэлээр — ород хэлэн ба литературaар (бэшэлгээр ба сээжээр), математикаар (сээжээр), СССР-эй түүхээр (сээжээр).

Апрелиин 20-һоо майн 31 хүрэтэр документнүүд абтаха.
Оролтын шалгалтанууд июниин 1-һээ 15 хүрэтэр.

Ректорэй нэрэ дээрэ бэшэгдэһэн мэдүүлгэдэ дунда эрдэмые гэршэлһэн документ (аттестат, диплом) ниитын эмхинүүдэй захиргаанай, хүтэлбэрилэгшэдэй гар табилгатай, тамгатай характеристикэ, ажалай дэбтэрэй ко...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Үхибүүдэй уран һайханай творчество» — түрүү бэшэг. «Түрүүшын һайндэр» — Н. Федотовой репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Шэнэ илалтануудые туйлахабди»—республикын түрүү һаалишадай зүблөөнһөө хэгдэһэн материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: «Мүнхэ дурасхаалыешни хадагалжа ябанаб» — М. Егоровой очерк. Уласхоорондын мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «УПК гэжэ юун бэ?» — Ю. Свечиновэй фото-мэдээсэл. Спортын һонинууд. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Шадамар гарнууд». 10.25— «Гүрэнэй Закарпатска арадай габьяата хоорой концерт. 11.10—«Робинзон Кузя» —мультфильм. 11.30 — «Долгая дорога в дюнах»—телевизионно уран һайханай фильм (6 сери). 12.40—«Шэнэ һонинууд». 12.45—«СССР-эй АН-эй академик Д. С. Лихачевтой һургуулиин һурагшадай уулзалга. 13.30 — «П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ VII Уласхоорондын конкурсын лауреат П. Донохоугой (Великобритани) концерт. 15.00—15.15 — Забһарлалга. 15.15—«Шэнэ һонинууд». 15.35—«Социалис оронуудай баримтата фильмүүд». 16.10—«Газарай залуу эзэд». 17.20—«Ученик волшебника» мультфильм. 17.30 —«Шатарай һургуули». 18.00 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет. «Хүүэй сэдьхэл».

Улаан-Үдэ. 18.30—«Байгал». 18.40—«Байкал».

Москва. 19.00 — Футболоор уласхоорондын уулзалга. ФРГ-гэй ба СССР-эй суглуулагдамал командануд наадаха. ФРГ-һээ дамжуулга. Забһартань «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 20.45 — «Долгая дорога в дюнах» —телевизионно уран һайханай фильм (7-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — «Литературна уншалганууд. Н. В. Гоголь «Старосветские помещики. 23.20 — «Бидэ хүгжэмдэ дуратайбди» — киноочерк. 23,45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Черкехедэхи музей». 9.30 — С. Прокофьев. 3-дахи симфони. 10.05 — «Музейнүүд бэ выставкын залнуудаар». 10.35 — «Бүлэ ба һургуули» — тележурнал. 11.05 —«Знание — сила» — эрдэм дэлгэрүүлгын журнал. 11.50 — «Аэрофлодой трассануудаар»— телеочерк. 12.20 — «Как Иванушка — дурачок за чудом ходил». Субтитрнүүдтэй уран һайханай фильм. 13.40 —Испан хэлэн. 14.10 — «Волгоградска телевидениин студиин программа. 15.10 — «Завещание старого мастера» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан фильм (3-дахи сери). 16.15— Гандболоор СССР-эй чемпионат. Эрэшүүл. СКА (Минск) — ЦСКА. 16.45 — «Шэнэ һонинууд. 16.50 —18.30 —Забһарлалга.

Москва. 18.30 — «Зураг бүхэндэ наран». 18.45 —«Арадай аялга дуунууд».

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Арадай хиналтын экран». 19.30— «Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 19.45 — «Түймэрһөө һэргылэлгэ тухай хөөрэлдөөн). 20.00 — «Хүн ёһотойл газартаа» —дамжуулга. 20.30 — «Номой шэнжэлэл». 20.45 — Киножурнал.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Фантик» —мультфильм. 21.15 — «Газар дэлхэй ба залуушуул». 22.00 — «Время». 22.35 — «Римские рассказы» — уран һайханай фильм (Итали). 00.10 — «Хойто зүгэй һайндэр» — санаар уласхоорондын мүрысөөн. 15 км. Эрэшүүл. 00.40 — Новосибирскэ филармониин симфоническа академическэ оркестрэй концерт.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62 отв секретарь—2-50-52 секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-64-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-61, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений —2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина. Н-02383. Заказ № 73. Индекс 0...